

105. заседание

Срѣда, 18 юний 1924 година

(Открито отъ подпредседателя д-ръ Б. Вазовъ, въ 17 ч.)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Отварямъ заседанието.

(Отъ заседанието сж отсъствуваха следнитѣ народни представители: Ангеловъ Станъ, Атанасовъ Никола, Балтовъ Никола, Беровъ Добри, Братановъ Цочо, Василевъ Григоръ, Велиновъ Тончо, Велевъ Борисъ, Вълчевъ Ангелъ, Ганчевъ Йорданъ, Георгиевъ Додю, Гоговъ Дѣлчо, Тодоровъ, Господиновъ Христо П., Дановъ Григоръ, Деликоцевъ Цанко, Деневъ Панайотъ, Джидровъ д-ръ Петъръ, Дилановъ Минчо, Димитровъ Стойко, Домузчиевъ Василъ, Дончевъ Георги, Желѣзовъ Петъръ, Живковъ Георги, Кабакчиевъ Христо, Кашневъ Атанасъ, Кандулковъ Димитъръ, Караджовъ д-ръ Илия, Караивановъ Иванъ, Картушковъ Андрей, Ковачевъ Иванъ, Колевъ Михаилъ Моневъ, Косовски Георги, Куцаровъ Янко, Маждраковъ Тодоръ, Максимовъ д-ръ Никола, Марковъ Никола, Минковъ Атанасъ, Миновъ Петъръ, Михайловъ Христо, Мончевъ Борисъ, Мочуровъ Велико, Начевъ Владимиръ, Недѣлковъ Лачо, Никифоровъ Стоянъ, Николовъ Ангелъ, Николевъ Върбанъ, п. Николовъ Маринъ, Панайотовъ Тодоръ, Пастуховъ Кръстю, Пенчевъ Петъръ, Петрини Николай, Петровъ Койчо, Пехливановъ Костадинъ Колевъ, Продановъ Господиновъ, Робевъ Йосифъ, Савовъ Николай, Сакаровъ д-ръ Никола, Сапунджиевъ Никола, Славковъ Христо, Славовъ Йорданъ, Сребърниковъ Никола, Сталийски Александъръ, Статевъ Христо, Стефановъ Петъръ, Стояновъ Хараламби, Страшимировъ Тодоръ, Тарашмановъ Никола, Терзиевъ Иванъ, Тодоровъ Грую, Цвѣтановъ Донко, Чолаковъ Стефанъ, Шивачевъ Георги и Яневъ Димитъръ)

Председателството е разрешило отпускъ на следнитѣ г. г. народни представители:

На г. Георги Т. Пѣевъ — 2 дни;

На г. Йорданъ Гроздановъ — 3 дни;

На г. Николай Савовъ — 2 дни;

На г. Борисъ Петровъ се извинява отсъствието, направено на 17 т. м.

Следнитѣ г. г. народни представители, които сж имали досега повече отъ 20 дни отпускъ, искатъ още отпускъ, и затова ще трѣбва да питамъ Народното събрание.

Народниятъ представителъ г. Георги Поповъ моли да му се разреши 10-дневенъ отпускъ по важни домашни причини, които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Народниятъ представителъ г. Тончо Велиновъ иска еднодневенъ отпускъ по домашни причини. Които сж съгласни да му се разреши този отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Народниятъ представителъ г. Иванъ Ангеловъ иска 5 дни отпускъ по домашни причини. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Народниятъ представителъ г. Христо Славковъ иска единъ день отпускъ по домашни причини. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Народниятъ представителъ г. Тодоръ Панайотовъ иска 20 дни отпускъ по болестъ. Представилъ е медицинско свидетелство, отъ което се вижда, че действително исканиятъ отпускъ е оправданъ. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Народниятъ представителъ г. Станъ Ангеловъ моли да му се разреши 3-дневенъ отпускъ по домашни причини. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Народниятъ представителъ г. Димитъръ Табаковъ иска еднодневенъ отпускъ по домашни причини. Които сж съгласни да му се разреши исканиятъ отпускъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Постѣпили сж две интерпелации. Едната е отъ народния представителъ г. Георги Косовски отъ името на земеделската парламентарна група, отпратена до г. министъръ-председателя. Тя се отнася до станалото нещастие съ покойния нашъ другаръ Петко Петковъ.

Н. Петрини (з): Моля, прочетете я.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Седнете на мѣстото си.

Другата е отъ народния представителъ г. Тодоръ Страшимировъ до г. министъръ-председателя. Тя се отнася до сжия предметъ и до заплашванията, които сж били отпратени до г. Страшимировъ отъ нѣкои отъ г. г. министрите.

Преписи отъ тѣзи интерпелации ще се изпратятъ на г. министъръ-председателя и ще се опредѣли день за разглеждането имъ.

Т. Страшимировъ (к): Азъ моля да бжде прочетена интерпелацията ми.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Интерпелацията ще се прочете, когато ще се развива. Нѣма защо да я чета сега.

Т. Страшимировъ (к): Ще я прочетете!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате думата!

Т. Страшимировъ (к): Азъ трѣбва да заявя на народнитѣ представители, че интерпелацията ми нѣма да бжде поставена на дневенъ редъ никога. Това ми се заяви. Искамъ думата.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Седнете на мѣстото си, нѣмате думата.

Т. Страшимировъ (к): Азъ обвинявамъ, че убийцитѣ сж въ кабинета и че убийцитѣ заседаватъ тукъ. (Силни протести отъ сговориститѣ)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Г. г. народни представители! Понеже г. Страшимировъ обвинява правителството и казва, че убийцитѣ сж въ кабинета и че тѣ заседаватъ тукъ, предлагамъ г. Страшимировъ да бжде изключенъ за три заседания, за оскърбление на правителството и Събранieto.

Имате думата, г. Страшимировъ, за лично обяснение, ...

Т. Страшимировъ (к): (Възражава нѣщо)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: ... защото Вие хвърляте обвинения върху правителството.

Т. Страшимировъ (к): Хвърлямъ ги и поемамъ отговорността за това.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Споредъ правилника, давамъ Ви думата за обяснение. (Квесторътъ Х. Цаневъ и Н. Кемилевъ отиватъ при Т. Страшимировъ и го приканватъ къмъ редъ, Спиречкава помежду имъ)

Давамъ Ви думата, г. Страшимировъ, да се изкажете, понеже хвърляте обвинения противъ правителството и окърбявате Събранието. (Шумъ)

Т. Страшимировъ (к): Убивайте ни тукъ!

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Които приематъ г. Страшимировъ да бжде изключенъ за три дни, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема (Възражения отъ комунистичитѣ и земеделцитѣ)

Моля г. г. квесторитѣ да поканятъ г. Страшимирова да напусне залата.

Н. Тарашмановъ (к): Не може да бжде изключенъ, преди да му дадете думата.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ му я дадохъ. (Къмъ Т. Страшимировъ) Г. Страшимировъ! Вие сте изключени за три дни. Моля Ви, напуснете залата.

Отъ сговориститѣ: Вънъ! Вънъ! (Голѣмъ шумъ)

Н. Петрини (з): Не е гласувано.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Сега го гласувахме.

Н. Тарашмановъ (к): Съгласно правилника, г. председателю, Вие сте длъжни да прочетете интерпелацията.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Когато се назначи денъ за разглеждане на интерпелацията, тогава ще се прочете.

Г. Косовски (з): Искамъ думата.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате думата. Седнете на мѣстото си. Правя Ви последна бележка да си отидете на мѣстото.

Н. Тарашмановъ (к): Протестираме! (Шумъ)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Нѣмате думата. (Къмъ министъръ-председателя) Кога желаете да да се опредѣли денъ за разглеждане на запитванията?

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Идущия четвъртъкъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение отъ г. министъръ-председателя разглеждането на интерпелацията да стане идущия четвъртъкъ, на 26 т. м. (Скарване между Т. Кожухаровъ и нѣкои народни представители отъ земеделската група) Моля, г. г. квесторитѣ да поканятъ г. г. народнитѣ представители да седнатъ по мѣстата си.

Г. Косовски (з): Ние искаме интерпелацията да се постави на дневенъ редъ утре. (Възражения отъ сговориститѣ. Шумъ)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Силно звъни) Назете редъ, г-да. Недейте прибавя масло въ огъня. Моля г. г. квесторитѣ да поканятъ народнитѣ представители да седнатъ по мѣстата си. Моля, г-да, седнете по мѣстата си, успокойте се.

Г. Кемилевъ! Седнете на мѣстото си.

Г-да! Има предложение отъ г. министъръ-председателя идущия четвъртъкъ да се опредѣли като денъ за разглеждането на тѣзи и други интерпелации. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

Пристъпваме къмъ дневния редъ — трето четене на законопроекта за санитарно-ветеринарната служба.

Моля г. докладчика да го прочете.

Т. Кожухаровъ (д. сг): Искамъ думата.

Г. Косовски (з): Ние настояваме интерпелацията да се разгледа още утре! (Възражения отъ сговориститѣ) Ние протестираме! И понеже не се поставя интерпелацията ни на дневенъ редъ, въ знакъ на протестъ и на трауръ за убийството на нашия другаръ Петковъ, ние напуштаме заседанието.

(Народнитѣ представители отъ земеделската и комунистическата парламентарни групи напушатъ залата съ викове „Убийци!“)

Отъ сговориститѣ: Вънъ! Позоръ! Долу!

(Нѣкои отъ публиката се обаждатъ)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Заповѣдамъ на публиката да пази най-голѣмо приличие. Никой да не нарушава реда въ Събранието. Ще взема строги мѣрки спрѣмо всѣки, който го нарушава.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта съ всички поправки и добавки, приети на вотре четене)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. г. народни представители! Постъпили сж нѣколко предложения за поправки и прибавки къмъ нѣкои членове отъ законопроекта.

Г. Кормановъ предлага чл. 10 да се измѣни така: (Чете)

„Върховниятъ ветеринаренъ съветъ се състои отъ:

„а) Началника на ветеринарното отдѣление;

„б) Главнитѣ инспектори и главния инспекторъ по скотовѣдството;

„в) Началника на отдѣлението за митницитѣ при Финансовото министерство;

„г) Директора на ветеринарно-бактериологическия институтъ;

„д) Председателя на ветеринарно-лѣкарския съюзъ;

„е) Единъ професоръ отъ ветеринарния факултетъ, избранъ отъ професорското тѣло при сжщия;

„ж) Началника на ветеринарно-ремонтната часть при Военното министерство;

„з) Софийския окръженъ ветеринаренъ лѣкаръ;

„и) Юрисконсулта при Министерството на земеделството и държавнитѣ имоти;

„к) Двама ветеринарни лѣкари, назначени отъ министра на земеделството и държавнитѣ имоти по представление на Върховния ветеринаренъ съветъ и които сж български подданици, иматъ не по-малко отъ 10-годишна практика и сж известни съ своята научна и административна деятельность“.

„З а б е л е ж к а. Юрисконсултътъ, главниятъ инспекторъ по скотовѣдството и началникътъ на отдѣлението за митницитѣ взематъ участие въ заседанието на съвета, когато се разискватъ въпроси отъ тѣхната специалност“.

А. Господиновъ (с. д): Г. Председателю! Ако може да се обясни, каква е разликата между този текстъ и стария.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Наистина, г. Кормановъ е далъ цѣлия текстъ, затова нека той обясни въ какво се състоятъ поправките, които той предлага.

С. Костурковъ (д. сг): Какво се изхвърля и какво се туря ново.

К. Николовъ (д. сг): Докладчикътъ да обясни.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Да обясни г. Кормановъ каква е разликата, защото на мене ми е невъзможно.

Докладчикъ д-ръ Н. Корминовъ (д. сг): Г. г. народни представители! При второто четене на настоящия законопроектъ се прие, че въ висшия ветеринаренъ съветъ взематъ участие и двама ветеринарни фелдшери. Измѣненето, което се предлага сега, при третото четене, е че ветеринарнитѣ фелдшери не взематъ участие при решаването на въпроси отъ чисто наученъ характеръ. Тѣхното участие е предвидено въ чл. 16, къмъ който предлагамъ следната забележка: (Чете)

„По изработенитѣ законопроекти, правилници и бюджетопроекти ветеринарното отдѣление взема мнението и на съюза на ветеринарно-фелдшерския персоналъ въ България, което мнение представя на обсъждане въ Върховния ветеринаренъ съветъ“. Значи фелдшеритѣ взематъ участие въ Висшия ветеринаренъ съветъ специално по въпроситѣ изброени въ чл. 16, а по чисто научнитѣ въпроси не взематъ участие. Тази е промѣната, съ която е съгласенъ и г. министърътъ на земеделството.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народният представител г. Асенъ Господиновъ.

А. Господиновъ (с. д): Г. г. народни представители! И безъ обясненията, които даде сега г. докладчикътъ, можеше да се подозре, че се касае за старата вражда между лѣкари и фелдшери.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Нѣма вражда.

А. Господиновъ (с. д): Никой не ми е казалъ, но веднага подозрѣхъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Предложение ли ще правите?

А. Господиновъ (с. д): Да. — Когато се говори за ветеринарната служба и за общата санитарна служба, винаги се изтъква, че въ Върховния медицински съветъ и въ Върховния ветеринаренъ съветъ се третираатъ научни въпроси, а истината е, че $\frac{1}{10}$ отъ работата на тѣзи съвети отива подъ знамената на науката, а всичко останало е чиста администрация. Който е ималъ съприкосновение съ работата на Върховния медицински съветъ, знае, че $\frac{9}{10}$ отъ заседанията му се посвещаватъ на практически въпроси, на ежедневната санитарна политика. Ето защо мотивътъ, който се изтъква за изхвърлянето на фелдшеритѣ, тѣзи практически деятели, отъ Върховния ветеринаренъ съветъ, е несъстоятеленъ и азъ моля да се приеме този членъ безъ измѣненнето, което г. докладчикътъ предлага сега.

Д. Митовъ (д. сг): Защо не приемете единъ прошеносецъ въ адвокатския съветъ, г. Господиновъ? Да туримъ и единъ фелдфебелъ въ висшия воененъ съветъ да развива стратегия. Разбира се, това не може.

А. Господиновъ (с. д): Тукъ се изредиха 10—20—30 души да говорятъ при второто четене.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Господиновъ! Нѣмате право да говорите.

С. Костурковъ (д. сг): То е ново предложение и подлежи на обсъждане. Можемъ да го върнемъ пакъ въ комисията. И азъ искамъ думата.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Имате думата, г. Костурковъ.

С. Костурковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Прави ми много неприятно впечатление фактътъ, че следъ като е разисквано тукъ обстойно по известенъ законопроектъ на първо четене, следъ като е миналъ презъ комисията, върнатъ въ Събранието и обсъжданъ членъ по членъ на второ четене, при третото четене се явяватъ или народни представители, или министри съ редица предложения и често пѣти законопроектътъ, който е приетъ на второ четене, на трете четене се обръща на решето. Това не го разбирамъ. То е ярко доказателство, че или работитѣ тукъ сериозно не се обсъждатъ, или че нѣкои не гледатъ сериозно на работата, която вършимъ ние, ами искатъ да я промѣнятъ при третото четене. Този начинъ на процедуране е съвсемъ нечелесъобразенъ, нито пѣкъ е удобенъ. При третото четене се правятъ промѣни, когато министърътъ е намѣрилъ, че нѣкои работи не сѣ догледани тѣй или иначе при второто четене. Това сѣ или редакционни поправки, или поправяне на нѣкоя грѣшка въ изключителенъ случай. Това го разбирамъ. Но предложението, което прави г. Кормановъ тукъ, съвсемъ не е отъ такова естество. По този въпросъ тукъ се дебатира при второ четене и г. Кормановъ, ако си спомня, направи тогава предложение.

Докладчикъ д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Да.

С. Костурковъ (д. сг): Азъ сега тукъ ще кажа още единъ аргументъ неоторимъ, срещу който нито народно представителство, нито министри могатъ да отидатъ: никогда предложение, което е пропаднало на второ четене, не може да се поставя на гласуване при третото четене. Това трѣбва да разберемъ. Това е процедура, г-да, на Камарата. И азъ се чудя какъ сега г. Кормановъ излиза

да ни прави това предложение, толкова повече, че по този въпросъ при второто четене на законопроекта станаха доста обширни разисквания и се разбра, ако не отъ всички, които разсъждаваме по тая работа малко или много обективно — защото не сме заинтересовани, нито сме ветеринарни лѣкари, нито ветеринарни фелдшери — то отъ по-голямата частъ, че фелдшерското представителство въ Върховния ветеринаренъ съветъ нѣма да бѣде безполезно; ако не е необходимо, то въ всѣки случай все ще бѣде полезно. И затуй Народното събрание се съгласи да остане представителството на фелдшеритѣ, да участвуватъ единъ или двама фелдшери въ Върховния ветеринаренъ съветъ. А това сравнение, тази аналогия, която се прави отъ тамъ (Сочи дѣсницата) е съвсемъ неумѣстна.

Д. Митовъ (д. сг): Защо вие въ учителския съветъ не вземете единъ ученикъ съ съвещателенъ гласъ поне?

С. Костурковъ (д. сг): Затуй защото въ учителския съветъ заседаватъ учители, които учатъ ученицитѣ. Фелдшеритѣ сѣ помагачи, тѣ не сѣ ученици на лѣкаритѣ.

Д. Митовъ (д. сг): А когато единъ лѣкаръ се явява на колоквиумъ, фелдшеритѣ ще го изпитватъ! Върховниятъ ветеринаренъ съветъ изпитва лѣкаритѣ, които се явяватъ на колоквиумъ, следователно и фелдшеритѣ ще ги изпитватъ.

С. Костурковъ (д. сг): Цѣлниятъ съветъ не прави тази работа, за това си има комисии. Фелдшеритѣ изпълняватъ специална служба. Тѣ сѣ помощници на лѣкаритѣ, както въ общата медицина, така също и въ ветеринарната медицина. Тамъ където нѣма ветеринаренъ лѣкаръ, фелдшеритѣ изпълнява цѣлата служба. А известно е, че ветеринарни лѣкари въ България има много малко.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Костурковъ! Този въпросъ се дебатира. Азъ Ви дадохъ думата да направите предложението за нѣкоя поправка. Разисквания не могатъ да ставатъ.

С. Костурковъ (д. сг): Разбирамъ, г. председателю, и азъ не искамъ да разсъждавамъ по въпроса, само отговарямъ на едно възражение. Азъ не искамъ да разсъждавамъ, защото този въпросъ не подлежи на разискване. Предложение пропаднало на второ четене, не може да се гласува на трето четене. Това е редътъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! По отношение прилагането на правилника уважаемиятъ г. Костурковъ не е правъ. Нашиятъ правилникъ не изключва едно предложение, което е отхвърлено при второто четене, да се направи при третото четене. Събранито ако не желае, нѣма да го приеме. Тѣй че това, което казва г. Костурковъ, не е съгласно съ нашата практика и съ текста на правилника.

Следователно, азъ ще положа на гласуване предложението поправка на чл. 10. Които я приематъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

П. Величковъ (с. д): Абсолютно меншество е.

Министъръ Я. Молловъ: Азъ искахъ да говоря.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Прието е измѣнението, г. министре.

Министъръ Я. Молловъ: Ако смѣтате, че е прието нѣма да говоря.

М. Донсузовъ (с. д): Не се прие.

А. Господиновъ (с. д): 15 души не гласуваха даже.

Т. Влайновъ (д. сг): Нека се гласува още веднажъ.

Председателстваващ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Оспорва се, че нѣмамо болшинство. Преди да гласуваме второ пѣтъ, давамъ думата на г. министра на земледѣлството.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! При гласуването на законопроекта на второ четене се допуснаха по чл. 10 като членове на Върховния ветери-

нарен съвет и ветеринарни фелдшери. Тогава действително станаха голями дебати.

Обясних, че ветеринарните фелдшери могат да бъдат допускани да изказват по въпроси, които засягат бюджета, законопроектите, правилниците и т. н., въпроси, които тъй да се каже, засягат прилагането на известни решения, и въпроси, които подлежат на обжалване и след това на узаконяване от Камарата или на одобрение от Министерския съвет или от надлежния министър. Понеже Върховният ветеринарен съвет има да решава и решава не само въпроси от административен характер, а и въпроси, които засягат чуждите страни и неговите решения са от капитално значение за тези чужди страни и за нашата страна, то, ако тези решения бъдат взети с участието на ветеринарните фелдшери, те могат да изгубят своето авторитетно значение, онова значение, което трябва да имат. Аз се съгласявам с предложението на г. Корманов, подписано от надлежното число народни представители, да се измени този чл. 10 въ смисъл да се изключат ветеринарните фелдшери, като се допусне началникът на митническото отделение, понеже имахме напоследък един случай — след като законопроектът мина на второ четене — когато на гръцката граница са минали и кози и трябва да се вземе мнението на чиновника по митниците. Със изменението на чл. 16, което ще се предложи, се определят въпросите, по които ще се иска мнението на ветеринарните фелдшери, а именно по изработените законопроекти, проекто-правилници и проекто-бюджети ветеринарното отделение взема мнението и на ветеринарните фелдшери. Във въпроса, от компетенцията на Върховния ветеринарен съвет — чл. 14 — се изземат и въпросите, които бяха в категорията на тъй наречените „недоразумения“ и се оставят на дисциплинарния съвет. Тъй че тия въпроси, които най-много интересуват ветеринарно-фелдшерското съсловие се изземат от компетенцията на Върховния ветеринарен съвет и се оставят на дисциплинарния съвет, където ветеринарно-фелдшерското съсловие може да защити своите интереси. По този начин мисля, че ще дам едно правилно разрешение на въпроса.

Въпросите, които се разрешават от Върховния ветеринарен съвет, са от научен характер и би трябвало да се разрешават с една по-голяма компетенция.

Аз моля да приемете предложението, което прави г. Корманов и което е надлежно подписано от десет души народни представители.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Които приемат предложената поправка и прибавка към чл. 10, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

От същия народен представител г. д-ръ Корманов се предлага към чл. 14 следната прибавка: (Чете) „В чл. 14 пункт в началната дума „изработва“ се изхвърля; в пункт г на втория ред, след думите „недоразумения от“ се прибавя думата „научен“, а думата „професионален“ се изхвърля. Значи става така пункт в: (Чете) „Разглежда всички закони и правилници по ветеринарната служба и дава мнение за изменение на съществуващите такива“. Пункт г става така: (Чете) „Разглежда и обсъжда спорни въпроси и недоразумения от научен характер“ и пр. — думата „професионален“ се заличава. Които приемат тази поправка въ чл. 14, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

От същия народен представител г. д-ръ Найденов Корманов се предлага следующата прибавка към чл. 16: (Чете) „Към чл. 16 се прибавя забележка съ следното съдържание: „По изработените закони, правилници и бюджети ветеринарното отделение взема мнението и на Съюза на ветеринарно-фелдшерския персонал въ България, което мнение представя на обжалване въ Върховния ветеринарен съвет“. Както знаете, чл. 16 изброява въпросите, които са от компетенция на Върховния ветеринарен съвет.

Министър Я. Моллов: Приемам я, но съ една поправка въ смисъл да се каже: „законопроекти, проекто-правилници и бюджетно-проекти“.

Докладчик д-ръ Н. Корманов (д. ср): Да.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Които приемат тази предложената забележка към чл. 16, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Има предложение от народния представител г. Димитър Тодоров, надлежно подписано, за изменение на чл. 62. То гласи: (Чете) „Чл. 62 се изменя така: „В селските общини над 2.000 жители се назначават от околните ветеринарни лекари и издържат от общините ветеринарни пазачи.

„По-малките близосъседни общини, състоящи се от едно село, си назначават един районен ветеринарен пазач“.

Разликата е въ това, че вмъсто „5.000 души“, както бѣше прието, става „2.000“.

Има думата народният представител г. Димитър Тодоров.

Д. Тодоров (д. ср): Това е една редакционна поправка. Тъй както е приет чл. 62 от законопроекта, въ общини, които имат до 5.000 жители се назначават ветеринарни пазачи, а по-малките близосъседни общини се групират въ един район и за всеки район се назначава един пазач. Понеже обикновено у нас селските общини са малки, аз предлагам: селските общини, които имат над 2.000 жители, те да си назначават пазачи, а общините, които имат по-малко от 2.000 жители, ще се сгрупират заедно и ще си назначават и издържат един пазач. Струва ми се, предложението е ясно и няма защо да се разяснява.

Министър Я. Моллов: Съгласен съм.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Които приемат тази поправка на чл. 62, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Има предложение от г. Димитър Тодоров, надлежно подписано, да се приеме следната редакция на забележката към чл. 224, точка е, а именно: (Чете)

Забележка. Това възнаграждение не може да надмине една четвърт от годишната заплата съ всички бюджетни добавки. То се разпределя пропорционално съ заплатите и бюджетните прибавки към тях“.

Първоначално тази забележка е такава: (Чете) „Това възнаграждение не може да надмине една четвърт от годишната заплата“, значи сега се прибавя и текстът: „съ всичките бюджетни добавки. То се разпределя пропорционално съ заплатите и бюджетните добавки към тях“.

Съгласни ли сте, г. министри, съ това допълнение?

Министър Я. Моллов: Съгласен съм.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Ще гласувам. Които приемат тая прибавка, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Други предложения няма. Които приемат на трето четене законопроекта за санитарно-ветеринарната служба съ всичките прибавки и поправки, които се гласуваха сега, на трето, четене, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

(Вж. приложение № 65, Т. II)

Пристъпваме към точка втора от дневния ред — второ четене законопроекта за облекчение жилищните нужди, продължение разискванията.

Докладчик П. Найденов (д. ср): (Прочита чл. 3 — вж. приложение № 51, Т. I)
Комисията прие този член без изменение.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Има думата народният представител г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д. ср): Г. г. народни представители! Редакцията на чл. 3, както е сега, буди известни недоумения. Първо, буди недоумение въпросът: ако лицето има собствена къща, няма да се ползва от облагоите на този закон; значи въ закона би трябвало да се подчертае, че собствената къща се намира въ мѣстопребиваването, където се прилага законът.

Второ, буди недоумение следният въпрос: ако членъ на семейството притежава собствена къща въ размѣръ, който не е достатъчен за нуждите му, въ такъв случай ще се ползва ли то от облагоите на закона или не? Примѣръ. Ако едно семейство се състои от седем члена — съпругъ, съпруга и петъ възрастни деца — въ такъв случай, ако то притежава една къща само от две стаи и кухня, а съгласно закона, споредъ чл. 4, ако е наеодавецъ, ще му трѣбватъ седемъ стаи, а ако е нае-

мател, съгласно чл. 5, ще му тръбват четири стаи, ще ли се ползува от облагите на този закон или не? Затуй, за да бъде по-ясен този текст, бих желал след думите: „ако някой от членовете на едно семейство притежава собствена къща“ да се каже „достатъчна за нуждите му, съгласно чл. 5 от закона“.

И третият въпрос, който искам да повдигна, за да даде г. докладчикът обяснение, е: ако туй лице има собствена къща, построена след 1 януарий 1919 г. — конто къщи по чл. 1 от този закон не се поставят под режима на закона, а се освобождават — такава къща ако има някой, дали ще се ползува или не от облагите на закона?

Значи, съ първите два въпроса, които повдигам, искам да се вмъкнат споменатите добавки въ чл. 3 за яснота, за да не буди той съмнение. А третият въпрос повдигам, за да даде г. докладчикът обяснение, дали лицата, които имат собствени къщи, построени след 1 януарий 1919 г., ще се ползват от облагите на закона или не?

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Моля, предложенията се правят писмено.

Х. Мирски (д. ст): Предлагам след думите „ако някой от членовете на едно семейство притежава собствена къща“ да се поставят думите „достатъчна за нуждите му, съгласно чл. 5 от закона“ — казвам чл. 5, защото турям тия лица въ категорията на наемателите, а не на наемодавците.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Има думата г. докладчикът.

Докладчик П. Найденов (д. ст): Г. г. народни представители! Въпросите, които повдига г. Мирски, комисията ги имаше пред вид и ги обсъжда. Несъмнено е, че ако някой член от семейството, който живее въ даден център, има къща — каквито сж най-често случаите: жената има къща, да предположим, въ София, а мъжът се ползува от покровителството на закона за жилищните нужди — въ такъв случай вече несъмнено е, мъжът, главата на семейството, няма право да се ползува от облагите на закона; той ще отиде да живее въ къщата на жена си или въ къщата на сина си, а ще освободи онази къща, която заема.

Комисията тоже имаше пред вид и туй обстоятелство, че къщата, която ще има членът от семейството, тръбва да бъде обязательно въ мѣстопребиваването на главата на семейството, защото, ако един чиновник, който има своята служба въ София, а жена му има къща въ Варна или Пловдив, няма смисъл да го лишаваме от тая привилегия да не може да си намѣри тук жилище. Обязательно така се разбира: въ мѣстопребиваването, където лицето има службата си или занятieto си, ще тръбва член от неговото семейство да притежава собствена къща — въ такъв случай се лишава от привилегията по този закон. Иначе не можем да му кажем: Вашата жена има къща въ Варна, идете там на служба, защото не зависи от него да бъде чиновник въ Варна или другаде.

Що се отнася до втория въпрос, повдигнат от г. Мирски, че къщата, която притежава член от семейството, тръбва да има нужното число стаи — това сжко така се подразбира, защото на един чиновник, който има 5—6-членно семейство и му сж необходими за живѣне 2—3 стаи, не можем да му кажем: имате един копторъ въ Подуене, отидете там да живѣте. Разбира се, че жилищното помѣщение на член от неговото семейство тръбва да има толкова стаи, колкото сж нужни, за да се набере неговото семейство.

Азъ смѣтамъ, че при тѣзи обяснения не е нужно да измѣняме даже самия член. Жилищниятъ съдия, който ще прилага закона, ще може по ratio, по разумъ да даде тълкувание на чл. 3 от закона.

Х. Мирски (д. ст): Дайте обяснение и по третия въпрос: ако постройката е направена след 1 януарий 1919 г.

Докладчик П. Найденов (д. ст): Сжко и при новите постройки, както и при старите постройки, не правимъ изключение. Ако член от семейството притежава стара или нова постройка, главата на семейството или самото семейство тръбва да отиде било въ старата постройка,

биле въ новата постройка, защото не можемъ да позволимъ, понеже постройката била нова и се ползува съ привилегия по закона, да получава наемъ по 2.000 л. месечно, а да плаща по 200 л. месечен наемъ на сиромаси хора. Разбира се, каквато и да е постройката, направена преди 1 януарий 1919 или следъ 1 януарий 1919 г., той тръбва да отиде въ собствената си къща или въ собствената къща на членъ от своето семейство. Така се разбира, така се обсъжда този въпрос въ комисията и така тръбва да се прилага.

Х. Мирски (д. ст): Целта ми бѣше да предизвикамъ тѣзи обяснения, за да ги има въ стенографските дневници.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Има думата народниятъ представител г. Тодоръ Влайковъ.

Т. Влайковъ (д. ст): Въ този редъ на обяснения, азъ бих желалъ да се обясни още едно нѣщо. Като се разбира, че ако някой членъ отъ семейството има къща, това семейство не се ползува отъ облагите на закона, и като се разбира, че къщата тръбва да бъде въ даденото мѣсто, където живѣе, а не нейде другаде, . . .

Докладчик П. Найденов (д. ст): Така.

Т. Влайковъ (д. ст): . . . азъ мисля, че тръбва да се даде още едно тълкувание, ако не добавка, че се разбира не само въ даденото мѣсто, но и въ околностите на това мѣсто, и то специално за София. Напр. някой няма къща въ София, но има такава въ Красно-село. А азъ знамъ такъв случай — някой да притежава къща при Борисовата градина и казва, че това е вънъ отъ града и жабѣ лѣтно време тамъ на дача, а презъ зимата се налага на някой беденъ домопритежателъ и да се ползува и той отъ облагите на този законъ. Така че да се разбира не само въ населеното мѣсто, ами и въ околностите на това мѣсто.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчик П. Найденов (д. ст): Г. г. народни представители! Понеже този законъ ще има приложение главно за София, азъ се съгласявамъ съ тия мисли, изказани отъ г. Влайковъ — и така тръбва да се разбира — че това няма сила само за гр. София, но и за сградите въ чертата на землището на дадено населено мѣсто. Несъмнено е, азъ тѣй го разбирамъ, че това ще обхване и предградията на София — било Подуене, било Красно-село, било Царибродския кварталъ и пр. и пр. — всички постройки, които сж въ чертата на землището на населеното мѣсто.

При туй разяснение — че се включватъ всички постройки, които се намиратъ въ чертата на землището на населеното мѣсто, където се прилага законътъ — смѣтамъ, че няма защо да правимъ специална добавка.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Които приематъ чл. 3, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик П. Найденов (д. ст): (Чете) чл. 4 — вж. приложение № 51, Т. I)

Въ този членъ комисията замѣни думата „деца“ съ думата „лица“ и прибавя следущата нова алинея: (Чете) „Споредъ общественото положение и занятieto, на семейството се даватъ и допълнителни стаи“.

Председателстващ д-ръ Б. Вазов: Има думата народниятъ представител г. Асенъ Господиновъ.

А. Господиновъ (с. д): Г. г. народни представители! При приемането на всѣко постановление на този законъ, очевидно, тръбва да се изхожда отъ целите и отъ мотивите на закона. Какви сж целите на закона? Да намѣри, да открие и даде подслонъ на неимеущите, на бездомните. Тая целъ законътъ постига, първо, като ограничава свободата на ползуването и разпореждането на притежателя-собственикъ съ собствената му къща и нейните помѣщения. Ако дадете на единъ собственикъ да разполага и да разпорежда свободно съ единъ по-голямъ брой стаи и ако тая мѣрка, по силата на закона, се разшири къмъ всички, то вне ще отнемете неминуемо отъ разпо-

лагаемия фондъ, съ който държавата провежда своята политика, отъ всяка къща по 2—3 стаи въ днешния моментъ, значи ще придадете въ всяка една къща по една, две, три стаи на собственика въ негово разположение и ще лишите държавата отъ необходимия фондъ за задоволяване нуждата. Ясно е, че като полагаме тия норми, не трѣбва да изпущаме изъ предъ видъ целитѣ и намѣренията на закона.

Азъ намирамъ, че това постановление на чл. 4 отъ закона, съществено различно отъ стария чл. 8, алинея последна, лишва държавата, респ. жилищнитѣ органи, отъ възможността да проведатъ закона въ изпълнение и цѣлятъ законъ става безпредметенъ. Защото съ това постановление на чл. 4 на всѣки възрастенъ членъ отъ семейството на домопритежателя се дава самостоятелна стая. Единъ домопритежателъ и жена му иматъ право по този членъ на две стаи и кухня. Добре, можемъ да се съгласимъ. Но на всѣки възрастенъ членъ, независимо отъ пола, като се придаде по една стая по силата на това положение, ще видите, че смѣтката ще излѣзе съвършено противна на желанията и целитѣ на закона.

Ето защо, мене ми се струва, че народното представителство ще трѣбва да обърне особено внимание при поставянето на тая горе-долу аритметическа формула. Като признавамъ правото на домопритежателя и неговото семейство да има нѣщо повече, стколкото наемателътъ, поради факта, че той е собственикъ и е градилъ тая къща, грижилъ се е за нея и т. н., като признавамъ по начало, значи, правото на домопритежателя на една малко поголяма свобода и широчина на ползуване отъ собствения имотъ, казвамъ, че не трѣбва да отидемъ дотамъ да изключимъ смисъла и целитѣ на закона. А пъкъ тѣ се изключватъ отъ това постановление.

И ето защо предлагамъ следующата формула: (Чете) „На разположение на всѣки домопритежателъ, чието здание подпада подъ този законъ, се оставятъ две стаи и кухня за двама въспрузи“ — както е казано тукъ — „и по една стая за всѣки други двама възрастни членове на семейството отъ еднакъвъ полъ и самостоятелна стая, ако сж отъ различни полове. За невръстнитѣ по една стая за всѣки двама“. По този начинъ, г. г. народни представители, и само по този начинъ вие нѣма да въведете въ живота една нова анархия. Защото, по силата на този чл. 4, ако бихме го приели, всѣки наемателъ утре ще може да каже на комисията или на сѣднията: азъ имамъ право на още три стаи, защото имамъ 6-членно семейство: за мене и супругата две стаи и за 4-тѣ деца, бидейки и тѣ възрастни, четири, всичко шестъ стаи. И тогава се питамъ: откъде ще се взематъ тия стаи? Очевидно, ще трѣбва да се изблѣска отъ тая къща нѣкой наемателъ, за да се отвори мѣсто на наемодавца. Ето защо моля да се приеме предложената отъ менъ формула, която, като дава едно малко по-привилегировано, въ смисълъ по-облагодетелствувано положение на наемодавцитѣ, все таки прави това съ разчотъ законътъ да не бѣде миниранъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Г. г. народни представители! По въпроса, който повдига моятъ уважаемъ колега г. Господиновъ, въ комисията спорихме надълго и нашироко. Различаваме се съ него тамъ, че ние стоимъ преди всичко на базата на частната собственост, а той стои на противния лагеръ.

П. Стайновъ (д. сг): (Къмъ социалдемократитѣ) Вие поставяте наемателитѣ по-добре отъ собственицитѣ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Въ комисията не можахме да се споразумѣемъ съ него, и тукъ нѣма да се разберемъ по сѣщия въпросъ. Вие виждате, че само една много малка привилегия даваме на собственицитѣ — ако може, разбира се, да се нарече това привилегия — една много малка отстъпка се прави на собственицитѣ; и за това имаме много сериозни съображения.

Г. Господиновъ казва, че жилищниятъ фондъ ще се намали значително. Азъ противопоставямъ на г. Господинова другъ единъ аргументъ. Жилищниятъ фондъ не само че нѣма да се намали, но и ще се увеличи затуй, защото — ноне практиката установила това — досега собственицитѣ възползуватъ максимално правата, които имъ даваше сега действащиятъ жилищенъ законъ: ако нѣкой може да се побере въ две стаи, той иска три или четири. Защо? Затуй,

защото, той разсѣжда така: и безъ туй по силата на закона, ми отнематъ стайтѣ и докаждатъ да живѣятъ други въ моята къща срещу нѣкакви си 100, 200, 300 л., ще използватъ поне максимално правата, които ми дава законътъ. Ако днесъ ние правимъ тази отстъпка отъ старото положение и даваме по една или две стаи на собственика отъ собственото му помѣщение, ние ще имаме едно друго положение — собственицитѣ доброволно ще се сгъстяватъ. Защо? Защото като му отстъпимъ една стая, той нѣма да я задържи за себе си, а ще я даде подъ наемъ, за да получи отъ нея 100—200 л повече; ако пъкъ може, той ще отдѣли не една, а две стаи да ги дава подъ наемъ, за да увеличи доходитѣ си, и по такъвъ начинъ ще подпомогне на жилищния фондъ. Нѣма да има, следователно, намаление на жилищния фондъ, а напротивъ — увеличение.

Колкото за малката привилегия, която се дава на собственика, нѣма защо да се прави толкова голѣмъ въпросъ, затуй защото най-сетне собственицитѣ е строилъ къща, има задължения, плаща данъци, носи други тежести — нека му направимъ тази малка отстъпка, тази малка концесия. Най-сетне, г. г. народни представители, ако азъ, като собственикъ, нѣмамъ право да имамъ едно жилищно помѣщение повече за своитѣ деца, защо съмъ тогава собственикъ? Азъ и така правя концесия на обществото, давамъ частъ отъ моето жилищно помѣщение на обществото, въ смисълъ да се ползуватъ лица, които нѣматъ никакво участие въ постройката на моето здание; защо да не ми се направятъ тия малка отстъпка?

Това бѣха нашитѣ съображения, за да се даде тази малка привилегия на собственика. Ето защо азъ моля да приемете члена така, както се предлага отъ комисията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петъръ Петровичъ.

П. Петровичъ (д. сг): Г. г. народни представители! Моля г. докладчика да обясни кой се разбира възрастенъ и невъзrastенъ членъ, защото азъ мисля, че е невъзможно да живѣе въ една стая едно момиче на 14 години съ брата си на 15—16 години. Мисля, че ще трѣбва да се обясни какво полъ възрастенъ членъ отъ женски или мъжки полъ се разбира който е надъ 12 години, защото тъкмо тази възраст, надъ 12 години, е най-опасната.

Второ, искамъ да се обясни сѣмта ли се в кухнята за стая или не? Споредъ мене, би трѣбвало да се обясни въ самия членъ дали кухнята се счита за стая или не. Въ чл. 4 не е казано, както е казано въ чл. 5, че за всѣки двама възрастни се оставя една стая, ако сж отъ еднакъвъ полъ, а ако сж отъ различенъ полъ по една стая за всѣки, и за невъзрастнитѣ по една стая за всѣки двама. Азъ считамъ, че трѣбва да се даде едно обяснение. Ако г. докладчикътъ обясни, че полъ възрастенъ членъ се разбира надъ 12 години, азъ ще бѣда доволенъ. После, ако даде обяснение, че кухнята не се счита за стая, нито за наематели, нито за стопанина, азъ пакъ ще бѣда доволенъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Г-да! Подъ понятието възрастенъ членъ, ние имаме предъ видъ онѣзи момичета или момчета, които сж надъ 14-годишна възраст. Значи, онѣзи, които сж навършили 14 години ще ги считаме вече пълновъзрастни, а онѣзи до 14 години — непълновъзрастни. Това бѣше решението на комисията. Обаче не зная по каква погрѣшка не е напечатано това въ текста. Може да се допълни сега. Възрастенъ членъ, повтарямъ, ние приехме да се разбира момиче или момче надъ 14 години.

П. Петровичъ (д. сг): Азъ правя предложение да се впише 12 години.

А. Господиновъ (с. д): А на 15 години?

П. Петровичъ (д. сг): Г. Господиновъ! Азъ нѣмамъ нито момиче, нито момче, нито на 12 години, нито на 14 години.

А. Господиновъ (с. д): Защо две момичета да не могатъ да живѣятъ въ една стая?

П. Петровичъ (д. сг): Отъ единъ полъ могатъ да живѣятъ въ една стая двама и на 20 години, но азъ говоря за хора отъ различенъ полъ. Едно 12-годишно момиче не може да живѣе въ една стая съ своя братъ на 14 години.

Двама отъ еднакъвъ полъ могатъ да живѣятъ, но отъ различенъ полъ не могатъ.

А. Господиновъ (с. д): Съгласенъ съмъ, но тукъ е предвидено по една стая за всеки членъ отъ еднакъвъ полъ.

П. Петровичъ (д. сг): Азъ искамъ да се обясни, че подъ възрастень, и за двата пола, се разбира онзи, който е отъ 12 години нагоре.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Г. Петровичъ! Решението на комисията е, че непълновъзрастень членъ е до 14 години, а пълновъзрастень членъ отъ 14 години нагоре.

По втория въпросъ, по който искате обяснение — дали кухнята се счита за стая или не, заявявамъ, че не се счита за жилищна стая — тя се изключва.

После нека да допълня и мисълта си, която преди малко казахъ — по въпроса за стаятѣ, които се даватъ на разположение на собственика. Ако собственикътъ доброволно иска да се съжети, може да направи това.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Петровичъ! Вие правите предложението . . .

П. Петровичъ (д. сг): Доволенъ съмъ отъ обясненията на г. докладчика. Нека да се впише, че пълновъзрастни се считатъ отъ 14 години нагоре.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Въ първоначалния проектъ имаше единъ членъ, който определяше възрастта 14 години. Тукъ комисията не е направила измѣнение; значи при печатането е пропуснато това и трѣбва да се прибави.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Въ чл. 5 ще се направи — тамъ е по-разумно. Въ него се говори също за възрастни и невъзрастни членове.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Асенъ Господиновъ прави предложението да се поправи първата алинея на чл. 4 така: „Въ разположение на всеки домопритежателъ, чиего здание попада подъ тоя законъ, се оставятъ: две стая и кухня за двама съпрузи, по една стая за всеки други двама възрастни члена на семейството отъ еднакъвъ полъ и самостоятелна стая, ако сж отъ различенъ полъ. За непълнолѣтнитѣ — една стая за всеки двама.“

Г. докладчикъ! Съгласни ли сте съ това предложението?

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Не съмъ съгласенъ. Азъ дадохъ обяснения защо не съмъ съгласенъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ тая поправка на алинея първа къмъ чл. 4, предложена отъ г. Асенъ Господиновъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 4 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

А. Господиновъ (д. сг): Меншество е.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, недейте оспорва нѣщо, което азъ виждамъ.

А. Господиновъ (с. д): Има една друга алинея къмъ чл. 4, която не е четена.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Азъ я четохъ.

А. Господиновъ (с. д): Азъ съмъ направилъ предложението и следи много внимателно какво се чете. Алинея втора на тоя членъ не е четена.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля Ви се, г. Господиновъ, тя се прочете.

И. Ангеловъ (и. л): Вие казахте, че е направено предложението по алинея първа. Азъ моля да се провери отъ стенографскитѣ протоколи, за да се види, че не е четена втората алинея. И азъ следя какво се чете, защото искахъ да правя предложението по тая втора алинея.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ споменахъ за алинея първа, за да обясня за какво се касае измѣне-

нието. Не споменахъ алинея втора, защото по нея не се предлага измѣнение.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): (Чете чл. 5 — вж. приложение № 51, Т. I)

Комисията прибави следната втора алинея: (Чете) „За невъзрастнитѣ — по една за всеки две деца“.

Т. Влайковъ (д. сг): Тукъ сега да се тури една бележка, кои се смѣтатъ възрастни.

С. Костурковъ (д. сг): Да се каже, че възрастни сж ония, които сж навършили 14 години.

А. Господиновъ (с. д): Това ще се отнася ли и до чл. 4?

С. Костурковъ (д. сг): Ще се отнася.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Асенъ Господиновъ.

А. Господиновъ (с. д): Г-да! Не зная, случайно ли или нарочно, но както въ чл. 4, тъй и въ чл. 5 не се споменава нищо за кухня.

С. Костурковъ (д. сг): То не е стая.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Азъ дадохъ обяснение, че кухнята не се счита за жилищна стая.

А. Господиновъ (с. д): Азъ ви моля да обърнете внимание на следующото. Въ сега действащия законъ е казано споредъ случая калко стои и кухня се даватъ както на наемателя, тъй и на наеодавеца. Това не е лишено отъ значение. Щомъ не се упоменава тукъ изрично, че иматъ право и на кухня, било единитѣ, било другитѣ. . . .

Т. Влайковъ (д. сг): Щомъ е семейство има право.

А. Господиновъ (с. д): . . . азъ мисля, че ще остане една отворена врата и жилищниятъ органъ може да каже: „Понеже законътъ не предвижда кухня, нѣмамъ задължение да ти дамъ кухня“. Сега е късно да се върнемъ на предидущия членъ — защото и за наеодавеца е важно да се предвиди кухня — обаче азъ предлагамъ тукъ въ постановленията за наемателитѣ, понеже сега тѣ сж на дневенъ редъ за гласуване, да се каже: една стая и кухня за мъжъ и жена; а пакатъкъ, щомъ не приехте моето по-раншно предложението, ще остане това, което е предвидено.

Второ нѣщо. Алинея втора на чл. 4 за която току-що казахъ, че не биде прочетена — може да съмъ въ грѣшка — не се отнася за наемателитѣ, а има наематели съ високо обществено положение.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Прочетете чл. 5 и ще видите, че е казано.

С. Костурковъ (р): Въ чл. 5 е казано.

А. Господиновъ (с. д): Въ чл. 4 се казва въ самостоятелна алинея, че наеодавецътъ има право и на допълнителни стая съобразно общественото му положение. А въ чл. 5 е казано така: (Чете)

„За наемателитѣ размѣрътъ на жилищнитѣ помѣщения се определя отдѣлно за всеки случай, въ зависимостъ отъ остротата на жилищната нужда, голѣмината на жилищното помѣщение и общественото положение и занятнето на лицата.“

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): То е същото.

А. Господиновъ (с. д): Азъ казвамъ постановлението за общественото положение да остане като отдѣлна алинея следъ члена; следъ като се каже какво се дава на наемателя независимо отъ общественото му положение, макаръ че това, което се предвижда за наемателя, е много малко, да се предвиди, по подобие на предшествувания членъ, че ако има високо обществено положение, може да получи една стая повече. Тукъ има една разлика и азъ моля тая разлика да се разбере. Ето защо азъ предлагамъ въ текста на чл. 5 думитѣ „обществено положение“ да се заличатъ и да се тури една отдѣлна алинея: „Постановлението на алинея втора отъ чл. 4 се прилага и по отношение на наемателитѣ“.

Т. Влайковъ (д. сг): Добре е.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че обясненията, които дадохъ по чл. 4, се отнасятъ и до чл. 5. Кухнята на наемателя не може да се счита за жилищна стая, а на наемодавеца — за нежилищна стая. Азъ смѣтамъ, че както за наемателя, така и за наемодавеца, кухнята се изважда вѣнъ отъ жилищнитѣ стая.

Второ, смѣтамъ, че не трѣбва да се туря нова алинея на чл. 5, за да се разбере, че онзи наемателъ, който има високо обществено положение, има право на допълнителни стая. Защо? Защото, ако наемателътъ е лѣкаръ или адвокатъ, който има нужда отъ кабинетъ въ жилището си, несъмнено е, че ще му се даде една стая повече за кабинетъ.

А. Господиновъ (с. д): Не е несъмнено. Отъ къде е несъмнено?

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Защо?

А. Господиновъ (с. д): Затова, защото не го предвиждате.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Амн казано е, че въ връзка съ общественото положение се даватъ нужнитѣ стая.

А. Господиновъ (с. д): Казано е толкозъ стая се даватъ — изброява се колко стая се даватъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Азъ мисля, че нѣма защо да поставяме нова алинея. То се разбира и затова ще трѣбва да остане постановлението на чл. 5 така, както е.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Ангеловъ.

И. Ангеловъ (п. л): Така, както е редактиранъ, чл. 5, има една неясност. Неясността се състои въ това, че понапредъ законодателятъ обяснява, като казва: (Чете) „За наемателитѣ раздѣлътъ на жилищнитѣ помѣщения се опредѣля отдѣлно за всѣки случай, въ зависимостъ отъ остро-тата на жилищната пужда, голѣмината на жилищното помѣщение и общественото положение и занаятието на лицата, възрастта и пола на членоветѣ отъ семейството и обикновения начинъ на живѣене, като се има предъ видъ“ и следва по-нататкъ нормата. Вне туряте една фиксирана норма и казвате: за двама съпрузи една стая, за възрастнитѣ деца толкозъ и за малолѣтнитѣ толкозъ. Бихъ желалъ почитаемиятъ докладчикъ да обясни, защо въ първата частъ на чл. 5 има туй предварително обяснение и впоследствие вече да настѣпва нормата? Съ тая първа частъ вне развързвате рѣшетъ на жилищната комисия, когато ще опредѣля числото на стаятъ въ зависимостъ отъ общественото положение на наемателя, отъ неговия занаятъ и т. н., но вдругъ строго опредѣляте, каква е нормата, фиксирате я и по-нататкъ не давате възможностъ на жилищната комисия да действа.

Азъ намирамъ, че г. докладчикътъ или трѣбва да даде своитѣ обяснения които да служатъ като тълкувание, или трѣбва да се приеме предложението на г. Господиновъ, защото само тогава жилищнитѣ органи ще иматъ възможностъ да правятъ отстъпленне отъ тази норма, която е точно опредѣлена въ чл. 5. Иначе, струва ми се, жилищнитѣ органи ще действуватъ по силата на това обстоятелство, че вне фиксирахме какво трѣбва да гледатъ, когато ще опредѣлятъ колко стая ще трѣбва да се дадатъ на едно лице, независимо отъ неговото обществено положение, независимо отъ неговия занаятъ и т. н. Защото, г. г. народни представители, по този въпросъ е имало голѣми спорове; ако се справите, ще видите, че въ жилищнитѣ комисии, ако е имало спорове, тѣ сж били именно по текстоветѣ, които опредѣлятъ нормата. За да бъдемъ наясно и за да дадемъ възможностъ на жилищнитѣ органи точно да знаятъ правата си, за да дадемъ и възможностъ, щото наемателътъ да знае какво трѣбва да иска съответно съ неговото обществено положение, а не да го оставимъ на произвола на жилищната комисия, която може да бѣде симпатично или антипатично настроена къмъ известни хора, да действа по единъ начинъ къмъ известни хора, а по отношение на други да действа по другъ начинъ, въ обясненията,

които трѣбва да даде г. докладчикътъ, трѣбва да се даде ясностъ по отношение на този членъ, защото той е много важенъ и много същественъ. Известни членове въ този законъ съставляватъ, така да кажа, неговата ядка и единъ отъ тѣзи членове е именно чл. 5. Та предъ видъ на това, което казвамъ, бихъ молилъ г. докладчика да даде точни обяснения, защото тѣ ще бѣдатъ съществени, когато ще се разрешаватъ тѣзи въпроси.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Мирски.

Х. Мирски (д. сг): Въпросътъ, който повдигна г. Господиновъ, споредъ мене, е действително въпросъ, който трѣбва да бѣде така разрешенъ, че да нѣма никакво съмнение въ закона. Азъ обичамъ винаги да правя конкретни предложения и затова сега предлагамъ следното. Следъ думитѣ „като се има предъ видъ“ да се каже „полага се най-малко за двама съпрузи една стая и кухня, а за всѣки други двама възрастни отъ еднакъвъ полъ — една стая“. Като се опредѣли единъ минимумъ за другитѣ, ще се разбира, че споредъ общественото положение ще може да се даде на известни лица и повече стая.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Ама че то е много ясно — по-малко отъ една стая не можешъ да дадешъ.

А. Сталийски (д. сг): (Къмъ Х. Мирски) А за наемателитѣ?

Х. Мирски (д. сг): Понеже сега се повдига въпросъ за наемателитѣ, затуй предлагамъ за тѣхъ.

К. Георгиевъ (д. сг): Предложението на Асенъ Господиновъ е десетъ пѣти по-приемливо отъ Вашето.

Х. Мирски (д. сг): Азъ съмъ съгласенъ да се приеме неговата редакция, понеже се предвижда да се взема предъ видъ общественото положение и остротата на жилищната пужда; но въ всѣки случай на наемателя трѣбва да се даде най-малкото.

М. Донсузовъ (с. д): По-малко отъ това може ли?

Х. Мирски (д. сг): Не може.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): По-малко отъ една стая не може да се даде на двама съпрузи.

Х. Мирски (д. сг): Азъ съмъ билъ председателъ на жилищна комисия, зная неудобствата и зная какъ жилищнитѣ органи прилагатъ закона. Често пѣти тѣ обръщаха кухнитѣ на жилища и често пѣти прилагаха закона така, че търпѣше тълкувание въ ущърбъ на наемателитѣ. Понеже се казва въ зависимостъ отъ общественото положение, въ зависимостъ отъ не знамъ какво си, и понеже имаше жилищни органи, които казваха: вне сте живѣли досега така, можете и въ бъдеще да живѣете въ същата мизерия — затова азъ моля да се прибави думата „най-малко“. Защото, ако не се каже „най-малко“, азъ разбирамъ, че този размѣръ, който е опредѣленъ тукъ, може да отиде и подъ тоя минимумъ, тъй като ще се намѣрятъ сѣдни, които ще сѣзватъ и подъ този минимумъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че нѣма смисълъ онова предложение, което се прави отъ г. Мирски, г. Господинова, а тоже и отъ г. Иванъ Ангеловъ. Защо? Затуй защото онѣзи обяснения, които правимъ тукъ, било иѣкон г. г. народни представители, било азъ като докладчикъ — ще иматъ значение утре за жилищния съдъ, който ще разрешаа спороветѣ между наематели и домопритежатели.

С. Костуркъвъ (д. сг): Сѣдвията хичъ нѣма да търси стенографскитѣ дневници на Народното събрание.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Не е тогава сѣдия онази, който не търси мотивитѣ на законодателя при гласуването на закона. Азъ смѣтамъ, че жилищниятъ сѣдия, азъ иска добросъвестно да прилага закона, който вне сега

гласувахме, ще трябва да разгърне, да прочете дневниците и да види какво сме ние разбирали, когато сме вотирали този законъ.

С. Костурновъ (д. сг): Нищо нѣма да разбере.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Независимо отъ това, има ли си смисълъ въ чл. 5 да се говори, че се взема предъ видъ общественото положение на наемателя, когато му се дава жилище. Ако напр. е адвокатъ или лѣкаръ, ще му се дадатъ повече стаи не само за това, че неговото обществено положение е високо, но и затова, защото той има нужда отъ кабинетъ въ своята къща да преглежда болнитѣ като лѣкаръ или да приема своитѣ клиенти като адвокатъ. Та значи „въ зависимостъ отъ общественото положение се даватъ повече стаи“.

Х. Мирски (д. сг): Може и обратното.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Не може и обратното, г. Мирски, защото не може да се разбира, че на едно семейство отъ двама души ще дадете по-малко отъ една стая — половина стая не можешъ да му дадешъ.

Х. Мирски (д. сг): Шестъ души въ една стая настанвалъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Ако нѣма видно обществено положение, то само за неговитѣ семейни нужди ще му дадете една стая, а по-нататъкъ, както повелява законътъ, ако е съ видно обществено положение или има свободна професия, ще му дадете въ пълностаи.

А. Господиновъ (с. д): Кѣде се казва това?

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Ами че то се разбира, г. Господиновъ, защото се казва, че въ връзка съ общественото положение се даватъ и други стаи.

А. Господиновъ (с. д): Кажете тогава какво се дава. Въ връзка съ общественото положение е казано само това, че за двама съпрузи се полага една стая.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Азъ смѣтамъ, че е ясно и настоявамъ така да се приеме.

С. Костурновъ (д. сг): Хичъ не е ясно.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Господиновъ! Правите ли нѣкакво предложение?

А. Господиновъ (с. д): Азъ правя предложение въ първата алинея на чл. 5 да се каже: „за двама съпрузи се полага една стая и кухня“ — другото остава тъй, както си е. Сжшо предлагамъ да има втора алинея къмъ този членъ, по подобие на втората алинея къмъ чл. 4. Азъ имамъ друга редакция на тая алинея, по шомъ вие приехте тая алинея къмъ чл. 4, нека остане такава и къмъ чл. 5.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Въ чл. 4 не е казано „и кухня“, но азъ дадохъ обяснение, че се разбира.

А. Господиновъ (с. д): Предлагамъ това, за да нѣма ни какво съмнение. Нека се постави, че за мъжъ и жена се полага една стая и кухня.

Д. Мангъровъ (д. сг): Да се постави тогава и въ предшествувания членъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Нѣмамъ нищо противъ — да се постави.

А. Господиновъ (с. д): Азъ не искамъ да дамъ оная редакция, която имамъ и която е по-хубава. — (Чете) „На общественници и лица съ високо обществено положение и такива съ свободни професии, ако упражняватъ занятieto си въ своитѣ жилища, се оставятъ допълнителни стаи въ строго ограниченъ размѣръ“. Така трѣбваше да бѣде и порано, защото приетото е една много обща формула. Но шомъ приехте алинея втора на чл. 4 въ тази редакция, нека се приеме и тукъ същата редакция — да се каже че алинея втора на чл. 4 се отнася и за наемателитѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Давайете, г-да, предложенята писмено; това е необходимо за ясностъ.

А. Господиновъ (с. д): Предлагамъ да се добави следъ думитѣ. „За двама съпрузи се полага една стая“ и думата „една кухня“.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Не може да се прибави „и кухня“, защото и за собственика не се прибави.

А. Господиновъ (с. д): Ще го прибавимъ на трето четене.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Азъ не съмъ съгласенъ да си прибави думата „кухня“ въ чл. 5“.

С. Василевъ (д. сг): Ще се прибави и за единитѣ и за другитѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Ще положимъ на гласуване прибавката, предложена отъ г. Асенъ Господиновъ, който предлага следъ думитѣ „за двама съпрузи се полага една стая“, да се прибавятъ думитѣ: „и кухня“. Който сж съгласенъ съ тая прибавка, моля, да вдигнатъ ржка. Болшинство, Събранието приема.

И. Каранджуловъ (д. сг): Г-да! Едно обяснение по тая въпросъ. Ако въ една къща има две кухни, разбирамъ на наемателя да се даде и кухня, но ако тая къща има само една кухня, тогава да се разбере, че кухнята не може да бѣде обща, а остава само за наемодателя.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Ако вървимъ въ тоя духъ, въ който вървимъ сега, ще даваме на наемателитѣ това, което нѣма да иматъ наемодателитѣ.

А. Цанковъ (с. д): При трето четене ще прибавимъ и въ чл. 4 думитѣ „и кухня“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. Влайковъ.

Т. Влайковъ (д. сг): Въпросътъ, който повдига г. Каранджуловъ, нагледъ е дребенъ, но ако искате да знаете, той има най-лоши последици — създава тежки условия на животъ между наематели и наемодатели. Ако има две кухни въ една къща, въпросътъ е лесенъ: едната ще вземе хазината, другата — наемателътъ. Но ако има само една кухня? Досега се разбираше, че тя ще бѣде обща. Обща може да стане и би трѣбвало да стане, ако се съгласи преди всичко хазината. Но ако при едно или друго положение се види отъ хазината, ако той разбере отъ характера на наемателя, че не може да си служи заедно съ него съ една кухня, въ такъвъ случай кухнята трѣбва да остане на хазината, а наемателътъ да му търси колайлъка: или стаята да си приспособи или каквото да е. Да оставимъ въ една кухня и наемодателъ и наемателъ, противъ желанието на наемодателя, то значи да създадемъ условия на адъ въ къщата. Затова нека комисията или другъ нѣкой да намѣри възможностъ за една прибавка, като се разбира, че домопритежательтъ има право на две стаи и кухня, а за наемателя да се каже стая и кухня, . . .

К. Николовъ (д. сг): Ако има свободна кухня.

Т. Влайковъ (д. сг): . . . ако има свободна кухня, или че кухнята може да бѣде обща, ако се съгласи домопритежательтъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Правите ли предложение, г. Влайковъ, или да остане при трето четене?

Г. Христо Мирски има думата.

Х. Мирски (д. сг): Азъ правя предложение за онова, за което говориха г. Влайковъ и г. Каранджуловъ: обща кухня може да се даде само съ съгласието на наемодателя. Всички спорове, както каза г. Влайковъ, се водятъ все около въпроса за кухнята. За да не се повдигатъ такива спорове, трѣбва да бѣдемъ яясно.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Значи Вие предлагате този текстъ: обща кухня може да се даде само съ съгласието на наемодателя.

Х. Мирски (д. сг): Да.

П. Стояновъ (д. сг): Той нѣма да му даде, а семейство безъ кухня не може.

А. Господиновъ (с. д): Касае се за тълкуване. Ние приехме чл. 5 и следъ това се повдигна въпросътъ . . .

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Коста Николовъ. — Нѣмате думата г. Господиновъ. По единъ членъ може да се вземе думата само единъ пътъ.

А. Господиновъ (с. д): Прави се ново предложение и по това предложение искамъ думата.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате думата. Моля, говорете, г. Николовъ.

К. Николовъ (д. сг): Г-да! Азъ съмъ наклоненъ да приема забележката, която предлага г. Мирски, но поправямъ малко редакцията. Азъ мисля, че по-добре ще бъде тази забележка да добне следната редакция: „При една кухня предимство има домопритежателятъ. Съ негово съгласие мога отъ нея да се ползува и наемателятъ“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Това е сжщото.

К. Николовъ (д. сг): Не е сжщото. Така е по-ясно и по-категорично. Тази редакция не дава мѣсто на тълкуване.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ.

А. Господиновъ (с. д): Искамъ думата.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който говори по единъ членъ, трѣбва да говори така, че да изчерпи всички въпроси, а не да се възползува отъ това, че нѣкой казалъ нѣщо, за да иска да говори повторно.

П. Стояновъ (д. сг): Много се удивлявамъ, г. г. народни представители, че председателятъ, следъ като стана гласуването, допуска да се правятъ нови предложения. Специално за това предложение ще изтъкна следното (къмъ председателстващия) Г. председателю! Ако обичате, моля слушайте ме.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Не ми правете бележка. Обръщането Ви слуша и азъ Ви слушамъ. Бъдете по-вежливи къмъ председателството.

П. Стояновъ (д. сг): Само Вие ли ще правите бележки!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Азъ имамъ право.

П. Стояновъ (д. сг): Само тогава, когато правилникътъ Ви дава право.

И. Лѣнарски (д. сг): Той има право. Вие не можете да го обиждате.

П. Стояновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Преди всичко, когато е станало веднажъ гласуване по единъ членъ, не може по сжщия членъ да се правятъ нови предложения. Трѣбва на трето четене да се направятъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Не е гласуванъ.

П. Стояновъ (д. сг): Гласува се.

Ц. Пупешковъ (д. сг): Цѣлиятъ членъ не е гласуванъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Гласува се само прибавката, думитѣ: „и кухня“.

П. Стояновъ (д. сг): Гласували сте цѣлия членъ съ прибавката.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Вие отсъствувахте и не знаете, а правите бележка. Говорете при предположението, че не е гласуванъ членътъ.

П. Стояновъ (д. сг): Втората бележка, която трѣбва да направя, е по сжщество, г-да. Когато казвате и правите предложение „съ съгласието на домопритежателя или на емодателя“ това значи да кажете: този, който се настанява, той трѣбва да знае отъ самото начало, че нему кухня нѣма да се даде, защото въ никоя квартира нѣма две кухни, г. Влайковъ.

Т. Влайковъ (д. сг): (Възражава нѣщо)

П. Стояновъ (д. сг): Тукъ е въпросъ не за квартири, а за стаи, въ които се настаняватъ нѣколко семейства. За туй е спорътъ. Защото, ако е въпросъ за апартаменти, тамъ нѣма да стане никакъвъ разговоръ. Въпросътъ е, казвамъ, за настаняване въ стаи, а щомъ се настаняватъ хора въ стаи, то къмъ тия стаи трѣбва да се дадатъ и тѣхнитѣ естествени удобства, а именно кухня, клозетъ и мазе. И, следователно, ако се постави въпросътъ въ зависимостъ отъ съгласието на наемодателя, то значи, че този, който ще бъде настаненъ въ стаята, за която е въпросъ тукъ, нѣма да има кухня. Съ това се подчертава антисоциалната страна на чл. 5 отъ закона. Защото, какво значи туй, че ще се даватъ на ония хора стаи съ кухня, където има кухня и където домопритежателятъ ще изяви съгласието си? Т. е. никъде, както много правилно каза г. Такевъ. Това значи, че жилищниятъ фондъ, що се отнася до женитѣ хора, до семействата, се съкращава съ единъ замачъ повече отъ половината, г-да. Такава антисоциална тенденция не може да се дава на туй постановление. То значи, че за смѣтка на женитѣ наематели се увеличаватъ стаитѣ за неженитѣ, за тия, които се хранятъ по гостилници, както каза г. Кулевъ; тия, които въ социално отношение представляватъ единъ елементъ, спрѣмо, който обществото и държавата иматъ основание да не го покровителствуватъ толкова, колкото първитѣ. И поради този решително антисоциаленъ характеръ на това положение, азъ ви моля то да не се приеме и да си остане старото.

Азъ не правя никакво предложение. Предложение направя г. Асенъ Господиновъ, и азъ го поддържамъ напълно. То се и прие.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Недѣлко Колушевъ.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Г. г. народни представители! То се разбира отъ само себе си, че когато имаме такъвъ единъ законъ, какъвто е законътъ за облекчение на жилищнитѣ нужди, ще бъдемъ въ постоянно противоречие заради туй, защото той е единъ законъ въ основата си погрѣшенъ и естествено влѣче къмъ погрѣшни разсуждения. Тамъ, където има една кухня, споредъ г. Стояновъ, тя трѣбва да се даде на наемателя, а нѣкъ домопритежателятъ може и безъ кухня! Или все едно, поставете наемателятъ въ положението на домопритежателя, а излъдете последнитѣ отъ тѣхнитѣ собствени къщи. Това разбирамъ да го поддържа г. Асенъ Господиновъ, защото той поддържа, че къщитѣ сж едно обществено благо, единъ държавенъ фондъ, че собственостъ въ тая страна нѣма. Азъ, обаче, който стоя на тѣкмо противния принципъ, намирамъ, че домопритежателятъ, ако има две кухни, тогава може да даде едната на наемателя, но ако има една кухня, той я има преди всичко за своето семейство, както ако има нѣколко стаи трѣбва да ги запази за своето семейство и ако има излизнитѣ повече отъ нормата, която се опредѣля отъ закона — тамъ приемамъ едно ограничение на собствеността — тогава да ги дава на наемателятъ.

При най-щастливия случай може да има едно съгласие на домопритежателя, што наемателятъ да се ползува отъ кухнята, отъ която той се ползува. Това е единственото ограничение, което можемъ да направимъ. Г. Господиновъ! Азъ зная Вашитѣ принципи, чухъ ги въ комисията, уважавамъ ги, но ако обѣхъ на Вашето мѣсто, сигурно такива принципи нѣмаме да ги проповѣдвамъ никога, защото сж противъ моята съвестъ и моето разбиране.

А. Господиновъ (с. д): Противъ Вашата съвестъ сж, но не и противъ моята.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Моето мнение е, че дума за кухня може да става само тогава, когато има две кухни въ една къща. И ако приемемъ добавката на г. Асенъ Господиновъ, то ще бъде само за къщи, въ които може да има разполагаема кухня за наемателя.

Освенъ туй, къмъ същия членъ има да добавя онова, което се изпусна при предишния чл. 4. То е опредѣлене възрастта на членоветъ въ семейството. Каза се, че тукъ ще се прибави. Къмъ чл. 5 трѣбва да се прибави, следователно, че за възрастни членове се считатъ онѣзи, които сж навършили 14 години — така както бѣше въ първоначалния проектъ и което не знаа по каква причина е изпуснато въ доклада на комисията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Значи Вие предлагате за възрастни членове да се смѣтатъ навършили 14 години?

Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Тодоръ Кулевъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че забележката която предлага г. Мирски, трѣбва да се приеме като едно указание че когато въ дадено помѣщение нѣма свободна кухня, не може комисията, жилищниятъ съдъ, по свое разбираие, да натрали общото ползуване отъ кухнята. Защо, г-да? Защото като бившъ председателъ на жилищната комисия знаа, че да накарате две семейства да готвятъ въ една кухня, то не значи да облекчите жилищната нужда, а то значи да създадете жилищенъ адъ. Най-големитѣ спорове, най-големитѣ оплаквания сж произхождали именно отъ тамъ. Ние не трѣбва да смѣтаме че като кажемъ, че могатъ да се ползуватъ заедно отъ една кухня, че като накараме две семейства да работятъ въ една кухня, съ това ще облекчимъ жилищната нужда. Това е книжно уреждане на въпроса. Който познава фактическия отношения, ще се съгласите съ мене. Обаче казва се: ако това се постави въ зависимостъ отъ съгласието на наемодателя, той никога нѣма да се съгласи на едно общо ползуване отъ кухнята. Това не е вѣрно. Недейте забравя, че по-нататкъ има наредба, споредъ която на наемодателя се дава едномесеченъ срокъ, за да си избере наемателя. Обикновено въ такива случаи — щомъ това става по изборъ — постига се пълно съгласие и споразумение и досежно кухнята. И азъ ви увѣрявамъ, че наемодателтъ, щомъ е принуденъ да си избере лице, съ което може да живѣе, ще се съгласи и за кухнята. Така че не е голѣма опасността отъ това, че нѣмало да се намѣри наемодателъ, който да се съгласи да се ползува отъ една обща кухня заедно съ наемателя. Но туй трѣбва да стане само съ съгласието на наемодателя.

Ето защо, като имате предъ видъ тая наредба на закона, азъ смѣтамъ, че ще трѣбва да се съгласите съ тази забележка, токозъ повече, че въ чл. 5 не се казва, че непременно трѣбва да дадете и кухня на едно лице. Тукъ се опредѣля само пормата, какво се полага, а какво ще дадете, ще зависи фактически отъ условията, дали има въ една квартира кухня или не. Но където нѣма, общото ползуване трѣбва непременно да става съ съгласието на наемодателя. Иначе вие не облекчавате жилищната нужда, а създавате жилищенъ адъ.

Ето защо азъ намирамъ, че приемането на тая забележка нѣма да попречи на оная целъ, която се гони съ тоя законопроектъ — да облекчимъ жилищната криза, а не да я изостряме, като поставимъ две семейства да живѣятъ при условия, дето животъ е невъзможенъ. Вие знаете, че такива отношения сж водили къмъ постоянни сбивания, а има случаи и на убийства.

П. Стояновъ (д. сг): Тегърва ще ставатъ още повече.

А. Господиновъ (с. д): Къде ще готвятъ наемателитѣ?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Щомъ семейството е по-голъмо отъ два члена, то трѣбва да си търси отдѣлна квартира съ две стаи и кухня, каквито въ София има доста много.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Има предложение отъ г. Колушевъ, което се приема отъ г. докладчика, да се прибави нова алинея трета въ смисълъ: „За възрастно лице се смѣта това, което е навършило 14 години“. Който приематъ тази прибавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

К. Николовъ (д. сг): То се отнася и къмъ чл. 4.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля! — Има предложение отъ г. Мирски, което се подкрѣпя отъ г. Влайковъ и г. Коста Николовъ, въ смисълъ да се прибави една

забележка съ тая редакция: „Обща кухня може да се даде съ съгласието на домопритежателя“.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Така.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Който приематъ тази забележка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

А. Господиновъ (с. д): Предлагамъ нова алинея: „Алинея втора на чл. 4 има приложение и къмъ наемателя“.

Д-ръ Й. Фаденхетъ и Т. Влайковъ (д. сг): И това приемаме.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Какво предлагате?

А. Господиновъ (с. д): „Алинея втора на чл. 4“ — касае се за общественото положение — има приложение и къмъ наемателя“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Асенъ Господиновъ предлага да се прибави една нова алинея — тя ще бѣде четвърта — въ смисълъ, че алинея втора на чл. 4 се прилага и по отношение на наемателя. Който приематъ тая прибавка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Който приематъ чл. 5 съ гласуванитѣ прибавки и поправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранieto приема.

Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Владимиръ Руменовъ.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Преди да пристѣпимъ къмъ гласуването на глава II, азъ моля да се приеме още единъ членъ къмъ глава I, който да гласи: „Помѣщения, които сж нехигиенични и доказано вредни за здравето, не могатъ да служатъ за жилища“; да има една характеристика, за да не се повтаря туй, което бѣше досега — помѣщения, които сж явно и абсолютно вредни за здравето, курници, дърварници и други, да се преобрѣщатъ въ жилищни помѣщения. Действително, въ първия законъ за жилищната нужда предвиждаше се едини хигиенични комисии, предвиждаше се лѣкарь да оглежда дали помѣщенията, които ще трѣбва да се дадатъ за живѣне, сж хигиенични, и въобще да се правятъ размѣствания. Подире тая работа се измѣсти и сега положението е влошено ние, лѣкаритѣ, го знаемъ; жилищната криза влоши народното здраве, много семейства страдатъ, боледуватъ, смъртността се увеличава, туберкулозата се увеличава, заразнитѣ болести се увеличаватъ предъ видъ на това, че много семейства сж принудени да живѣятъ въ крайно нехигиенични жилища. А мене ми се чини, че единъ законъ, който урежда жилищната нужда, не може да мине безъ единъ членъ, който отчасти поне да ограничава условията, които влияятъ вредно за здравето на гражданитѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Предложението, което г. Руменовъ прави тукъ, той го направи и въ комисията. Въ комисията не се съгласихме съ това предложение, затуй защото то е неприложимо на практика и защото ние не можемъ да заставимъ съ силата на закона известно лице да не се сгѣства или да не живѣе въ долния етажъ на своята къща, понеже билъ нехигиениченъ. Това значи вече да се бъркаме въ частнитѣ работи на хората, въ смѣткитѣ на хората, заради това, че нѣкакви по-висши интереси на хигиената, на народното здраве го налагаха. Това, отъ една страна.

Отъ друга страна, не се съгласихме затуй, защото този въпросъ засѣга една материя, която се регулира отъ единъ специаленъ законъ, законътъ за опазване общественото здраве. Тамъ би могло да се предвиди такова постановление и да се следи отъ санитарнитѣ органи да не се живѣе въ колтори, изби и пр. Но въ единъ законъ за жилищната нужда, който не урежда материя отъ този характеръ, не може да има за това наказателни постановления; а въпростъ, който повдига г. Руменовъ, е свързанъ съ наказателни санкции. Ще трѣбва, ако нѣкой отива да живѣе въ долния етажъ на собствената си къща, който билъ нехи-

гнениченъ, да го извадимъ отъ тамъ и да го накажемъ защото нарушава една наредба на закона.

Азъ, като докладчикъ, първо, защото комисията не го възприе, и, второ, защото нѣма гаю да се приеме туй постановление, не се съгласявамъ съ предложението, което прави г. Руменовъ, да се вметне то въ закона за облекчение жилищнитѣ нужди.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Какъ бѣше Вашето предложение, г. Руменовъ? Азъ бѣхъ помогналъ да се даватъ предложенията писмено.

Д-ръ В. Руменовъ (д. сг): Да се приеме следниятъ новъ чл. 6 къмъ глава I: „Помѣщенята, които сж нехигиенични и доказано вредни за здравето, не могатъ да служатъ за жилища“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. д-ръ Руменовъ предлага да се приеме единъ новъ чл. 6 съ следното съдържание: „Помѣщения, които сж нехигиенични и доказано вредни за здравето, не могатъ да служатъ за жилища“. Които приематъ туй предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

П. Стайновъ (д. сг): Каква санкция има? Какъ може да се гласува подобно нѣщо?

Х. Баралиевъ (с. д): Никаква санкция нѣма. Това е една указание.

П. Стайновъ (д. сг): Оспорвамъ болшинството. Това нѣма смисълъ. Който живѣе въ такава къща какво ще го правимъ?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! За жалостъ, оспорва се това гласуване. За да се тури край на такива недоразумения, ще гласувамъ още единъ пѣтъ. Които приематъ предложениа новъ чл. 6 отъ г. Руменова въ смисълъ: „Помѣщения, които сж нехигиенични и доказано вредни за здравето, не могатъ да служатъ за жилища“ моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): (Чете)

„Глава II

„Наемни договори“.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Които приематъ заглавието на глава II, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): (Чете чл. 7 — вж. приложение № 51, Т. I)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Коста Николовъ.

К. Николовъ (д. сг): Г-да! Вихъ искалъ г. докладчикътъ да даде едно разяснение, защото този членъ не ми се вижда достатъчно ясенъ. Той гласи (Чете) „Наемнитѣ договори за жилищата се продължаватъ по право въ полза на наемателитѣ, които се ползуватъ отъ покровителството на закона“. Следъ като влѣзе въ сила този законъ, много наематели ще трѣбва да излѣзатъ на свободенъ наемъ. Не би ли било по-добре да се редактира членътъ тѣй: „Наемнитѣ договори за жилища се продължаватъ по право въ полза на тия наематели, които се ползуватъ отъ покровителството на настоящия законъ“. По такъвъ начинъ по-ясно, по-прецизно, по-опредѣлено се изразява оная идея, която е вложена тукъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Чл. 7 отъ предложениа проектъ е много ясенъ. Договоритѣ на всички онѣзи, които се ползуватъ отъ покровителството на този законъ, се продължаватъ по право, т. е. както за жилищата, така и за дюкянскитѣ помѣщения, всички договори на лица, които се ползуватъ отъ облагитѣ на този законъ и които законътъ заваря, се продължаватъ. Сега едно малко обяснение дължа да направя за дюкянскитѣ помѣщения. Въ чл. 7 сж прибавени отъ коми-

сията „и дюкянскитѣ помѣщения“. И по такъвъ начинъ редакцията на чл. 7 става така: (Чете) „Наемнитѣ договори за жилищата и дюкянскитѣ помѣщения се продължаватъ по право въ полза на наемателитѣ“ и т. н.

Обаждатъ се: Това го нѣма въ текста.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Нѣма го, но то е прието отъ комисията. Текстътъ на закона е много ясенъ за жилищата, обаче за дюкянскитѣ помѣщения дължа едно пояснение, защото мислитѣ, които размѣнихме въ комисията, трѣбва да се знаятъ отъ г. г. народнитѣ представители.

Духътъ на закона е, че всички спорове, които се явяватъ по дюкянскитѣ помѣщения — за изваждане, за настаняване и пр. — нѣма да се разрешаватъ отъ жилищнитѣ сѣдилища. Една единствена привилегия се запазва за наемателя на дюкянско помѣщение, а именно, че оня когото законътъ заваря като наемателъ на дюкянско помѣщение и който се ползува отъ покровителството на закона, нѣма да се изважда, и докато има сила този законъ, той ще се ползува отъ дюкянското помѣщение, което днесъ държи подъ наемъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Къде е казано това?

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Азъ ви го казвамъ, г. Данаиловъ — това е прието отъ комисията.

Г. Данаиловъ (д. сг): Не можете Вие да го казвате — трѣбва да има текстъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Ще се обясня. — Тукъ е казано, че наемнитѣ договори се продължаватъ по право въ полза на наемателитѣ. Какво значи това?

П. Стайновъ (д. сг): Дюкянскитѣ помѣщения не сж жилища.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Докато азъ съмъ наемателъ на магазинъ и докато има сила този законъ — до 15 ноемврий 1925 г. — наеодавецътъ нѣма право да ме изважда, освенъ ако се явятъ или създадатъ причини за изваждането ми, но причини, предвидени въ закона за задълженията и договоритѣ; тогава спорътъ за изваждане по тия причини, изложени въ закона за задълженията и договоритѣ, ще се разрешава не отъ жилищния сѣдия, а отъ общитѣ сѣдилища. Напр., ако единъ наемателъ на известенъ магазинъ се ползува отъ него не като добъръ домакинъ, или поврежда зданието, или пѣкъ собственикътъ не му е далъ право да го пренаема, но той го пренаема — вие знаете всички тѣзи общи причини за развалянето на договора за наемъ — тогава вече общитѣ сѣдилища ще преценятъ дали има законни основания да се развали този договоръ или не. Ако има такива причини, договорътъ ще се уништи, обаче, ако нѣма такива причини, ако наемателътъ не е създадалъ причини за развалянето на договора, той ще се ползува до 15 ноемврий 1925 г. — докогато ще има сила този законъ, който вотираме сега. Така стои въпросътъ съ наемнитѣ договори за дюкянскитѣ помѣщения.

Тия обяснения дължехъ да направя специално.

Обаждатъ се: Каква е редакцията сега на чл. 7?

Докладчикъ П. Найденовъ: (д. сг): Редакцията на този членъ сега е: (Чете) „Наемнитѣ договори за жилищата и дюкянскитѣ помѣщения се продължаватъ по право въ полза на наемателитѣ, които се ползуватъ отъ покровителството на закона“.

Още едно допълнение: „Както сроковетѣ за ползуването, така също и наемитѣ, не могатъ да бждатъ увеличавани“. Само една привилегия ще има наеодавецътъ: да иска развалянето на договора отъ общитѣ сѣдилища по общитѣ причини, изложени въ закона за задълженията и договоритѣ.

Н. Пждаревъ (д. сг): Г. докладчикъ! Всичкиятъ въпросъ е тамъ: Вашиятъ докладъ не е съобразенъ съ онова, което е напечатано въ законопроекта. Вие трѣбваше да направите Вашето предложение за попълване текста на чл. 7 и да дадете Вашиятъ обяснения. Ние тукъ четемъ едно, а Вие докладвате друго.

Докладчик П. Найденов (д. ст): Вчера, когато се гласуваше чл. 1, азъ обяснихъ, че въ чл. 7 се включватъ както жилищнитѣ помѣщения, така също и дюкянскитѣ помѣщения.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Това е едно предложение, върху което ще се произнесе Събранието. Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. ст): Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че тъй, както е редакцията на чл. 7, тя противоречи съ обясненията, които се дадоха отъ г. докладчика, и не може да не се постигне съ тази редакция онова, което се преследва. Смѣтамъ, ще се съгласите съ мене, че при наличността на законъ за жилищнитѣ нужди нѣма наемни договори; има единъ договоръ, който се налага отъ горе по силата на закона. Когато прочетохъ най-напредъ тази глава, азъ разбрахъ, че щомъ се махне законътъ, естествено, ще си дойдатъ наемнитѣ договори, които ще се сключватъ по доброволно съглашение на странитѣ. Ако смѣтате друго нѣщо да правите, не ще съмнение, то трѣбва ясно да бѣде изразено въ текста.

Втората бележка, която искамъ да направя, тя е, че ако г. докладчикътъ мисли какво съ тази редакция се дава възможностъ на наемателитѣ на дюкянски и недюкянски помѣщения, въ София, напр., да бѣдатъ защитени отъ закона, смѣтамъ, че това не е право. Въ края на чл. 7 е поставено въ скоби „чл. 2“, отъ което се разбира, че всичко ще се дирижира по наредбата на чл. 2. Обърнете чл. 2 и ще видите, че тамъ се казва кои лица се ползватъ отъ областитѣ на този законъ — които сж били заварени въ населеното мѣсто при влизането въ сила на настоящия законъ и пр. — а всички други — търговци, банкери, индустриалци и пр. — които иматъ нужда отъ дюкянски помѣщения, тѣ нѣма да се ползватъ, тѣ сж изключени. Тогава кои наематели на дюкянски помѣщения оставатъ? Оставатъ онѣзи, които г. Господиновъ вчера искаше да изключимъ — амбулантнитѣ търговци. Но тѣ нѣматъ нужда отъ дюкянски помѣщения. Тѣй че редакцията, както е, не може да се смѣтне, че е сполучлива.

Азъ нѣмамъ нищо противъ това, което Вие обяснявате и искате да влѣзе въ закона, но трѣбва да има специаленъ текстъ за него, тѣй като този текстъ нѣма така да се разбере отъ онѣзи, които ще прилагатъ закона, а Вашето тълкувание въ случая смѣтамъ, че е много широко и не е съобразно съ текста, който е тукъ. Дава се тълкувание, но то все таки трѣбва да бѣде около текста и върху текста на члена.

Ето защо, азъ смѣтамъ, че чл. 7 трѣбва да се прередактира. Азъ въ момента не мога да дамъ една сполучлива редакция, защото не съмъ мислилъ върху нея; но тѣй ако оставте члена, нѣма да се постигне онуй, което смѣтате, че трѣбва да се постигне.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Иванъ Каранджуловъ.

И. Каранджуловъ (д. ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Има едно ново предложение отъ комисията, което не фигурира въ доклада, внесень отъ комисията. Историята на тоя законопроектъ е следующата.

Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи внесе въ Народното събрание законопроектъ за облекчение на жилищната криза. Въ този законопроектъ, особено въ мотивитѣ му, изрично бѣ казано, че магазинитѣ и дюкянскитѣ помѣщения нѣма да влизатъ въ този законъ, тѣ се изключватъ. При първото четене на този законопроектъ Народното събрание прие този мотивъ, това желание и намѣрение на г. министра на вътрешнитѣ работи, въ смисълъ, щото магазинитѣ и дюкянскитѣ помѣщения да сж вънъ отъ покровителството на този законъ. Така се разбира и решението на Народното събрание при първото четене, че одобри внесения отъ г. министра на вътрешнитѣ работи законопроектъ въ смисълъ: магазинитѣ да бѣдатъ вънъ отъ покровителството на този законъ. Законопроектътъ се изпрати въ комисията.

А. Господиновъ (с. д): За да се измѣни евентуално.

И. Каранджуловъ (д. ст): За да се измѣни — ще видимъ какво е това измѣнение по-нататъкъ. Законопроектътъ се разгледа въ нѣколко заседания на комисията, която го изпрати съ единъ докладъ въ Народното събрание, въ който пакъ се изключиха магазинитѣ. Значи намѣрението на

министра на вътрешнитѣ работи, намѣрението на Народното събрание при първото четене и, намѣрението на комисията при обсъждането и гласуването на този законопроектъ е да се поставятъ магазинитѣ и дюкянскитѣ помѣщения вънъ отъ покровителството на този законъ.

Сега, нека ми бѣде позволено да кажа, че преди нѣколко дни, когато се разискваше законопроектътъ за измѣнение нѣкои членове отъ закона за народното просвѣщение, г. министъръ-председателътъ повдигна единъ парламентаренъ въпросъ по отношение на чл. 82 отъ този законъ, който членъ не е внесенъ въ проекта на г. министра за измѣнение отъ Народното събрание. Комисията обаче бѣ си дала правото да вмѣсти и този чл. 82 и да го постави на разискване заедно съ другитѣ. Г. министъръ-председателътъ поясни въ пленума, че действително го имало въ проекта, но то било печатна погрѣшка, което било пояснено въ комисията, но въпрѣки това тя се е занимавала и съ него. Министъръ-председателътъ поиска да се изключи този чл. 82. Сега разликата между оня случай и настоящия е: въ оня случай самата комисия по Министерството на просвѣщението е намѣрила за нужно да се занимае съ чл. 82, и като се е занимавала, внесла го въ Народното събрание та и то да приеме това измѣнение. Въ дадения случай такава нѣща нѣма. Комисията не е разисквала за магазинитѣ или ако е разисквала, не го внесла обаче въ законопроекта, тѣй като въ него нѣма нищо за магазинитѣ; а щомъ го нѣма, струва ми се, че по парламентаренъ редъ не може да бѣде разискванъ този въпросъ — въпросътъ за магазинитѣ. И не само че не може да бѣде разискванъ, но отивамъ по-нататъкъ — дори не може и предложението да се направи, за да се вмѣкнатъ и магазинитѣ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ст): Цѣлъ законопроектъ сега се внася.

И. Каранджуловъ (д. ст): Ще Ви кажа моето скромно мнение и после ще изслушамъ съ особено внимание Вашето мнение. — Казахъ, намѣрението на г. министра на вътрешнитѣ работи е да се изключатъ магазинитѣ; намѣрението и на Народното събрание при първото четене на законопроекта бѣше същото. Но вземете предъ видъ, г-да, и намѣрението на комисията — то е също да се изключатъ магазинитѣ. Тукъ не е въпросъ за поправка или добавка на нѣкой членове, които иматъ връзка съ другитѣ членове, за да стане по-ясно или за да се включи нѣкое обстоятелство, което не е отбѣлзано при прочитането и при разискването, каквото може да се допусне, а тукъ е единъ важенъ предметъ, може да се каже важна една частъ отъ предметитѣ, обектътъ на стария законъ. Тази частъ, за магазинитѣ, същевременно, по намѣрението на г. министра на вътрешнитѣ работи, по намѣрението на народното представителство при разискването на този въпросъ на първо четене и по намѣрението на самата комисия се изхвърля отъ обекта на закона. Не е, следователно, за поправка или за добавка на нѣкой членъ, а е да се внесатъ онѣзи нѣща, онѣзи предмети, за които намѣрението на Народното събрание и на комисията е било да бѣдатъ вънъ отъ закона. Ето защо, отъ парламентарна гледна точка азъ мисля, че това е вече свършено новъ предметъ, че това не е поправка или прибавка на нѣкой членъ, а се касае за единъ новъ предметъ, който биде изключенъ, а сега се иска да се включи. Прочее, не трѣбва да се допусне разискването на този въпросъ.

Сега, за магазинитѣ казватъ, че само устно се говори, че предложението може да се направи. Това е недопустимо. Но ако се допусне, тогава азъ отивамъ къмъ чл. 39 отъ правилника, въ който членъ се говори, че при второто четене Събранието разглежда законопроектитѣ членъ по членъ и се произнася върху поправкитѣ и прибавкитѣ, които могатъ да се предложатъ отъ всѣки представителъ. Подъ думата „поправки“, какво се разбира? Може ли да се разбира, че на единъ членъ, какъвто си е, може да се даде друга редакция или може да се разбира, че единъ членъ може свършено да се премахне и на негово мѣсто да дойде другъ? Азъ мисля, че широко тълкуване трѣбва да се даде. Е добре, азъ отивамъ по-нататъкъ, азъ съмъ свободенъ въ тълкуването, и мисля, че трѣбва да ми се ржкоплѣска отъ тая страна. (Сочи социалдемократитѣ), когато показвамъ такава свобода.

А. Господиновъ (с. д): То прилича малко на това, колко дявола могатъ да се турятъ на върха на една игла.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате право да се обръщате така къмъ г. Каранджуловъ, който се ползува съ уважението на цѣлото Събрание.

И. Каранджуловъ (д. сг): Азъ давамъ свобода на тълкуването въ смисълъ, че ако единъ членъ отъ законопроекта може да се измѣни съвършено съ поправки или да се замѣсти съ другъ, защото да не може и втори и трети и четвърти членъ отъ закона, па и цѣлиятъ законъ да се замѣсти съ другъ? Е добре, ако се допусне такава една голѣма свобода, ако се допусне да се разиска предложението отъ страна на комисията, или отъ страна на когото и да е, ще трѣбва да ми се позволи и на мене да направя предложение и тогава да се има предъ видъ и едното и другото предложение. И споредъ последната алинея на този чл. 39 отъ правилника, има възможностъ, щото и едното, и другото предложение, понеже сж сложни, да се изпратятъ на ново въ комисията и тя въ сжщия денъ или на следующия денъ ще обежди и едното и другото и ще се яви съ единъ докладъ отъ своя страна.

Моето предложение, както бѣше въ началото и сега е въ тази смисълъ: понеже ще се измѣнятъ всичитѣ членове, понеже се иска да се повдигне тукъ и въпросътъ за наемитѣ на магазинитѣ и на дюкянитѣ помѣщения, то естествено ще бѣде този законъ да се измѣни още въ заглавието си, като се нарече „законъ за наемитѣ“. А като се измѣни това заглавие, ще се турятъ само нѣколко членове и ще се изчисти всичката работа на този болезненъ въпросъ.

Ето тия нѣколко члена: (Чете)

„Чл. 1. Наемитѣ на жилищни помѣщения и магазини не могатъ да надминаватъ нормалнитѣ наеми на тия имоти.

„Чл. 2. Нормалниятъ наемъ на единъ имотъ се намира, като се умножи съ 24 наемътъ, който срѣдно е давалъ сжщия или подобенъ нему имотъ презъ 1915 г.

„Чл. 3. Умножителтъ 24 може да се намали или увеличи, ако отношението на българския левъ спрямо швейцарския франкъ се увеличи или намали повече отъ 20%, въ разстояние на единъ периодъ отъ 6 месеца.

„Чл. 4. Въ разстояние на една година отъ влизането въ сила на настоящия законъ, наемателитѣ ще плащатъ само половината отъ нормалния наемъ, предвиденъ въ горния чл. 2.

„Чл. 5. Въ всичко друго ще се прилага законътъ за задълженията и договоритѣ, както и законътъ за гражданското съдопроизводство.

„Чл. 6. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ 1 августъ настоящата година“.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Вие правите ли нѣкакво предложение по чл. 7?

И. Каранджуловъ (д. сг): Моето предложение, прочее, е алтернативно: или не трѣбва да се допусне на разискване това ново предложение, или ако се допусне, да се допусне и моето предложение, да се изпратятъ и дветѣ въ комисията, тя отново да се произнесе и да се яви съ единъ новъ докладъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ, г. д-ръ Тодоръ Кулевъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): (Отъ трибуната). Г. г. народни представители! Преди да си каже мнението по повдигнатитѣ въпроси въ свръзка съ наредбата на чл. 7, ще се изкажа по формалния въпросъ, който повдигна нашиятъ уважаемъ другаръ г. Каранджуловъ. Азъ не мога да се съглася съ неговото тълкуване на чл. 39 отъ правилника, тъй като този членъ е изриченъ; той допуца при второто четене на законопроектитѣ всѣки народенъ представителъ да прави предложение, както за даване на по-правилна формулировка на текста на закона, така сжщо и за сжщественни поправки и добавки къмъ всѣки членъ на закона. Този въпросъ досега нѣколко пѣти се повдига и разиска и смѣтамъ, че по него Народното събрание има вече установена практика. Че това именно е правилното тълкуване на чл. 39 отъ правилника, се вижда и отъ последната алинея на този членъ, въ която се казва, че когато се направя едно предложение, по което Народното събрание не може веднага да се произнесе, то може да препрати това предложение за разискване наново въ комисията. Отъ това постановление какво заключение трѣбва да се направя? Трѣбва да се направя заключението, че предложението може да бѣде отъ такъвъ сжщественъ, отъ такъвъ важенъ характеръ, че да изисква ново специално проучване и разискване въ комисията. Явно е, г-да, че при второто четене по всѣки единъ членъ на закона могатъ да се правятъ разни предложения, било въ смисълъ да се добави нѣщо ново, било въ смисълъ да се изхвърли нѣщо отъ текста на закона.

Г. Каранджуловъ се позова на разискванята, които станаха по чл. 82 отъ законопроекта за народното просвѣщение. Но той забрави, че сжщото предложение, което ние не приехме по формални причини, да разискваме при чл. 82, понеже въ първоначалния проектъ нѣмаше предложение за измѣнение по този членъ, се направя като одѣлно предложение по чл. 87, ако се не лѣжа, къмъ който членъ г. Георги Пенчевъ предложи да се прибави нова забележка въ сжщия смисълъ и ние загубихме цѣлото заседание за разискване на това предложение. Ние отхвърлихме разискването на чл. 82 само заради това, защото въ свой законопроектъ министърътъ бѣше изрично посочилъ на кои членове отъ закона той иска измѣнение. Но то не значи, че туй, което не можеше да се прокара като измѣнение на чл. 82, не може да се прокара по другъ начинъ, именно, като се направя конкретно предложение въ сжщия смисълъ къмъ нѣкой другъ членъ, който министърътъ предлага да се измѣни. Къмъ този начинъ на действие прибегна миналия пѣтъ и г. Георги Пенчевъ. Тѣй щото, нѣма защо да си губимъ времето по тълкуването на чл. 39 отъ правилника — времето ни и безъ това е доста късо. По този въпросъ ние имаме практика. При второ четене всѣки народенъ представителъ може да прави предложение, било да се изхвърли частъ отъ текста на законопроекта, било да се направятъ прибавки, било да се даде нова редакция и пр.

Г. Данаиловъ (д. сг): Обаче къмъ сжществуващия текстъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Ето защо азъ смѣтамъ, че предложението, което се прави, щото въ чл. 7 да се споменатъ и магазинитѣ, отъ гледището на правилника, е едно предложение напълно допустимо и ние можемъ и трѣбва да го разискваме.

Сега по самото сжщество на предложението. Г. г. народни представители! Преди всичко трѣбва да забележа, че г. докладчикътъ трѣбваше да направя предложението за добавката къмъ чл. 7 отъ свое име, като членъ на комисията, защото трѣбва да признаемъ, че комисията е направила една грѣшка, като, следъ напечатването на своя докладъ, наново се е занимала съ законопроекта и е приела нѣкои нови измѣнения, които ги нѣма въ нейния докладъ. Отъ тукъ произлиза цѣлото недоразумение. Ето защо, азъ обръщамъ вниманието на г. докладчика, че най-напредъ той ще трѣбва да докладва решенията на комисията, както сж напечатани въ доклада, а следъ това да съобщава, какви допълнителни измѣнения комисията е направила къмъ съответнитѣ членове, за да бѣдемъ наясно.

Ако обаче г. докладчикътъ не поддържа предлаганото измѣнение, тогава азъ правя предложение, щото въ чл. 7 да влѣзатъ непременно и дюкянитѣ. Тѣй, както е редактиранъ чл. 7, ония, които сж заинтересовани, щото дюкянитѣ да бѣдатъ извадени отъ действието на закона, който сега приемаме, ще разбиватъ една отворена врата, ако се обявятъ противъ прокарването на това измѣнение въ чл. 7. И, наистина, прочетете внимателно чл. 7, съпоставете го съ чл. 2 отъ закона, както се прие вчера, и вие ще видите, че по право ще се продължатъ наемитѣ само на ония магазини, наемателитѣ на които сж бедни. Кои сж тѣ? Това сж дребнитѣ стопански сжществувания, това сж дребнитѣ занаятчии и други отъ подобенъ родъ бедни наематели, тѣ сж, които ще се ползуватъ отъ наредбата на чл. 7, както ще се приеме сега.

Г. Данаиловъ (д. сг): Азъ приемамъ това обяснение, но докладчикътъ друго говори.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Азъ ще поясня.

Г. Данаиловъ (д. сг): Какво ще поясните? Той съвършено друго разви.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Той само дава друго тълкувание на закона, което споредъ мене, е погрѣшно.

Г. Данаиловъ (д. сг): Текстътъ трѣбва за тая работа.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Както е редактиранъ чл. 7 отъ законопроекта, неговиятъ текстъ и смисълъ сж доста ясни. (Чете) „Наемнитѣ договори за жилищата и дюкянитѣ помѣщения се продължаватъ по право въ полза на наемателитѣ, които се ползуватъ отъ покровителството на закона“. А кои наематели се ползуватъ отъ покровителството на закона — прочетете чл. 2 и ще видите, кои сж тѣ. Първо,

всички наематели, които сж заварени отъ закона, напр. като софийски жители и които сж се ползували отъ покровителството на стария законъ за жилищнитѣ нужди. Обаче, отъ покровителството на закона съгласно точка а се изключаватъ банкеритѣ, индустриалцитѣ, предприемачитѣ, хотелиеритѣ и кръчмаритѣ, а така сжщо и търговцитѣ, които не сж доказали, че сж бедни. Съгласно пъкъ точка б, изключватъ се и всички състоятелни лица, както ги опредѣлихме вчера. А щомъ се изключватъ всички тия лица — банкери, търговци, предприемачи и състоятелнитѣ лица отъ всевъзможенъ характеръ въ смисълъ на вчерашната поправка — кои тогава ще останатъ да се ползуватъ отъ наредбата на чл. 7 по отношение на дюкянитѣ? Само беднитѣ търговци . . .

Нѣкой отъ сговориститѣ: Амбулантнитѣ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): . . . беднитѣ занаятчи, сиречъ дребнитѣ занаятчи. Въ София ние имаме едно дребно занаятчиство, което трѣбва да се ползува отъ покровителството на закона. Ние не можемъ да го оставимъ да плаща голѣми наеми. И чл. 7 дава именно покровителство само на тия дребни стопански съществуваня. Ние сме напълно въ духа на този законъ. Всички други едри търговци и състоятелни лица нѣма да се ползуватъ отъ покровителството на закона; следователно, домопритежателитѣ, които иматъ дюкяни, нѣма защо да вдигнатъ гюругтия, нѣма защо да се обявява противъ приемането на чл. 7 тѣй, както се предлага.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Извинете, г. Кулевъ. Азъ мисля, че трѣбва да изчерпимъ въпроса по предварителния въпросъ, който е повдигнатъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): По него нѣма какво да гласуваме. Правилникътъ е изриченъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Давамъ думата по предварителния въпросъ на г. Каранджуловъ.

И. Каранджуловъ (д. сг): Азъ предлагамъ нѣщо по примѣра на английската камара и чудно ми е, че г. председателътъ е противъ това.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. Каранджуловъ повдига единъ въпросъ, който е въ духа на правилника.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Нѣма защо всѣки день да гласуваме по чл. 39 отъ правилника. По тоя членъ дневното Народно събрание вече има установена практика.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г. Кулевъ, азъ ще обясня. Азъ прося извинение, дето прекъсвамъ говорителя, но г. Каранджуловъ повдига единъ въпросъ, който е въ свръзка съ правилника. Ако вземете мотивитѣ на първоначално внесеня законопроектъ, въ алинея трета преди всичко се казва: (Чете) „Затова оставени сж подъ действието на закона само жилищнитѣ помѣщения, а магазинитѣ се изключватъ отъ неговото действие — търговцитѣ въ старитѣ магазини продаватъ по ценитѣ на търговцитѣ въ новитѣ магазини и най-сетне, защото, поради покачване ценитѣ на стокитѣ, търговцитѣ автоматически получаватъ като печалба не само това, що сж получавали преди войната, а въ нѣколко пѣти въ повече, поради удвояване и утрояване процента на печалбата“. Азъ цитирамъ това, защото съмъ длъженъ да осветля Събранието по въпроса, който се повдига. Следователно, споредъ председателствуващия, съществува този предварителенъ въпросъ: може ли единъ въпросъ, който изглежда изключенъ съ внесеня законопроектъ, съ който и самата комисия, като се е съобразила, не ви го е представила въ своя раздаденъ докладъ, да се повдига сега? Понеже сега се прави едно предложение и за дюкянитѣ, пита се, дали може по начало . . .

Х. Манафовъ (д. сг): Тогава да пререшаваме и чл. 1, където приехме и за дюкянитѣ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Въпросътъ е решенъ. Азъ правя предложение за нова добавка къмъ чл. 7. (Глъчка)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля ви се, г-да, пазете тишина. Азъ разбирамъ, че има единъ предвари-

теленъ въпросъ и ще питамъ по него Събранието. Нѣма да го реша самъ. Първиятъ въпросъ е този: може ли, при тия условия . . .

Обаждатъ се: Може, може.

Г. Чернооковъ (с. д): Вие решихте въ предшествувания членъ, че може — въ члена, който предложи г. Руменовъ за хигиената.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Единъ отъ народнитѣ представители, а именно г. Каранджуловъ, повдига единъ предварителенъ въпросъ и ашегира къмъ мене да приложа правилника. Азъ съмъ длъженъ да попитамъ Събранието.

С. Костурковъ (д. сг): Искамъ думата по тои въпросъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Именно. Азъ моля по този въпросъ да говорите, г-да. Азъ помолихъ и г. Кулева да говори по този въпросъ, а не да говори по друго предложение, защото то ще се направи отпосле.

Имате думата, г. Костурковъ, и моля да се изкажете по предварителния въпросъ.

С. Костурковъ (д. сг): Да, да, по предварителния въпросъ ще говоря.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Ние трѣбва да усвоимъ една практика въ това отношение.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Има вече усвоена практика.

Т. Думановъ (д. сг): Събранието не може да влѣзе въ такова противоречие — да приемемъ нѣщо въ чл. 1, а сега да го отхвърлимъ.

С. Костурковъ (д. сг): Именно, по туй ще говоря. (Глъчка)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, оставете г. Костуркова да се обясни.

С. Костурковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Народното събрание е много наясно по този въпросъ. Ние направихме промѣна въ чл. 1, гласувахме и цѣлия чл. 6. Какъ тогава да нѣмаме право да предвидимъ въ чл. 7 сжщото? Кой е този чл. 39 отъ правилника, който ни забранява това? Напротивъ, той ни дава пълно право. Свършено. И азъ се чудя, защо г. председателътъ прави тоя въпросъ. Гласувайте направо. Не усвоявамъ гледицето на г. Каранджулова. Ние имаме практика и правилникътъ е много точенъ и ясенъ. Гласувайте. Това, което г. Каранджуловъ иска, то значи ad calendae graecas да отиде тоя законопроектъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): И тѣй, г-да, въпросътъ е изчерпанъ. По него нѣма какво да се връщаме. На споретѣ по смисъла на чл. 39 трѣбва да сложимъ вече точка веднажъ завинаги, за да не губимъ време.

С. Костурковъ (д. сг): Много ясно — казано е въ чл. 39 поправки и прибавки.

И. Каранджуловъ (д. сг): Г. Председателю! Г. Кулевъ въ какво качество говори сега?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Като народенъ представител, разбира се. (Смѣхъ верѣдъ сговориститѣ)

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Председателътъ на Събранието има право да говори, щомъ не заема председателското мѣсто.

Г. Чернооковъ (с. д): Ако искате истината да приказваме, г. Кулевъ е въ качеството си на наемателъ, а г. Каранджуловъ — въ качеството на наемодателъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Азъ не говоря като наемателъ, тѣй като не наемамъ никакъвъ дюкянъ. — И така, г. г. народни представители, чл. 7 е ясенъ. За по-голѣма ясностъ, ще трѣбва да обяснимъ смисъла на думата „по право“. Какво се разбира подъ това: „Договоритѣ за наемъ“

на жилища и на дюкянски помъщения се продължават по право в полза на наемателитъ“. То значи, следъ влизането въ сила на този законъ, щомъ наемателтъ изпълнява ония задължения, които законътъ му налага като наемател, домопритекателтъ не може да иска унищожението на договора и изваждането на наемателя отъ помъщението и този последниятъ ще продължава да заема помъщението и въ бъдеще. Кой сж тъзи задължения, това се вижда отъ отдѣлнитъ постановления на закона. Въ кои случаи може да става унищожение на наемния договоръ, за това се говори въ следуюция чл. 8.

Обаче, тукъ трѣбва да поправа г. докладчика. Исковетъ за унищожаване на наемнитъ договори ще ги решаватъ не общитъ съдилища, а, съгласно чл. 25 отъ сщия законъ, ще ги решава пакъ жилищниятъ съдия. Това е предвидено въ пунктъ четвърти на чл. 25, дето се говори за: „Спороветъ за унищожаване, намѣняване и тълкуване на наемнитъ договори“. Въ пунктъ четвърти на чл. 25 е казано, че именно жилищниятъ съдия ще се занимава и съ въпроса за унищожаването на договоритъ въ случаи че съществува налице едно отъ условията, предвидени въ чл. 8, които подиръ малко ще разискваме.

Ето защо азъ смѣтамъ, че ние ще трѣбва да приемемъ предлаганата прибавка въ чл. 7, тъй като, що се отнася до дюкянскитъ помъщения, наредбата на чл. 7 ще покровителствува само беднитъ наематели, беднитъ стопански съществуваня. Ние тѣхъ трѣбва да покровителствуваме, и асжъ това е сжщинскитъ духъ на закона. Сжщото трѣбва да се каже и за жилищнитъ помъщения. И по отношение на тѣхъ законътъ покровителствува всички ония, които не сж състоятели, не сж богати, и изпълняватъ задълженията, които имъ налага следуюциятъ членъ. Следователно, въ чл. 7 се прокарва една сравнително справедлива и отъ социално гледище много умѣтна наредба и затова азъ предлагамъ да се гласува чл. 7 съ добавката за дюкянскитъ помъщения.

Що се отнася до предложението на г. Каранджулова, нека то се изпрати въ комисията, та заедно съ него да се разгледа и чл. 7. Споредъ правилника, обаче, по-правилно би било, ако г. Каранджуловъ би направилъ своитъ предложения къмъ съответнитъ членове на закона. Напр. за размѣра на наемитъ се говори въ чл. 9, който като дойде да се разглежда, г. Каранджуловъ може да направи своето предложение за наемитъ. Сжщото важи и за другитъ предложения — когато дойдатъ съответнитъ членове, тамъ г. Каранджуловъ ще ги направи.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Понеже предварителниятъ въпросъ, повдигнатъ отъ г. Каранджуловъ, се оказва разрешенъ, защото Събранието го е гласувало вече въ чл. 1, нѣма за какво да се произнасяме. И тъй като вашето конкретно предложение, г. Каранджуловъ, не се отнася до чл. 7, не се прави поправка или прибавка, следователно, нѣма защо да го гласуваме.

Има думата народниятъ представител г. Ванко Георгиевъ.

В. Георгиевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ ще повдигна единъ въпросъ въ свръзка съ туй. Азъ смѣтамъ, че ще направимъ една грѣшка, последствително отъ която после ще се разбератъ. Ние казваме въ законопроекта, че само онѣзи дюкянски помъщения се ползуватъ отъ покровителството, които се държатъ отъ бедни занаятчии и т. н. Представете си следния случай. На ул. „Търговска“ имате едно дюкянско помъщение; наемателтъ е банкеръ; това дюкянско помъщение утре се освобождава, понеже банкерътъ не се покровителствува отъ закона. Какво ще направи собственикътъ на това дюкянско помъщение? Кому ще го даде? Това е голѣмъ въпросъ. Защото, ако дадете туй дюкянско помъщение въ разположение на комисията, тя ще настани вътре единъ бозаджия, който има право, който се покровителствува отъ закона. И по този начинъ отъ тия голѣми чаршии ще излязатъ онѣзи голѣми търговци, които търгуватъ тамъ, ги ще настанимъ съвършено други хора, които се ползуватъ отъ покровителството на закона. Смѣтамъ, че по този начинъ ще направимъ една грѣшка.

Д. Тодоровъ (д. сг): Фактически единъ беденъ кърпачъ не може да плати нормирания споредъ този законъ наемъ.

В. Георгиевъ (д. сг): Бедниятъ кърпачъ, който отива въ едно ново помъщение въ най-крайна частъ на града, плаща повече, отколкото е нормираниятъ вземъ на

ул. „Търговска“. Това е безусловно така. Та, г-да, азъ смѣтамъ, че този въпросъ, дали тия дюкянски помъщения трѣбва да останатъ на разположение на жилищнитъ комисии или не, трѣбва да се обсъди добре. Азъ повдигамъ тоя въпросъ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представител г. Асенъ Господиновъ.

А. Господиновъ (с. д): Г. г. народни представители! Надѣвамъ се, че г. докладчикътъ на комисията ще съобщи, какво собствено е разбирала тя, когато въ единъ последующъ моментъ, следъ печатането на този докладъ, се е повърнала и е решила въпроса.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Имала ли е комисията формално заседание?

А. Господиновъ (с. д): Комисията е имала две формални заседания. Сега, отъгдето идва недоумението, изтъкнато отъ г. Данаиловъ? Той каза така: „Нищо, не се бойте, подъ действието на този чл. 7 въ тази му редакция ще подпаднатъ много малко помъщения“ — нали?

Г. Данаиловъ (д. сг): Ако турите въ скобки чл. 2, така е.

А. Господиновъ (с. д): Правъ е г. Данаиловъ, но нека се съобщи историята на този членъ. Първоначалната редакция бѣше така: (Чете) „Наемнитъ договори за жилищата се продължаватъ по право в полза на наемателитъ, които се ползуватъ“ — и т. н. и се цитира чл. 2, защото въ чл. 2 се има предъ видъ, кои се ползуватъ отъ облагитъ на закона за жилищната криза.

Г. Данаиловъ (д. сг): Напълно съмъ съгласенъ.

А. Господиновъ (с. д): Като прибавихме и думитъ „дюкянски помъщения“, очевидно е, че се налага нова редакция на този членъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Това казвамъ и азъ.

А. Господиновъ (с. д): Преди да ви предложа новата редакция, ще бъдете любезни да чуете следующото. Г. г. народни представители! Недейте забравя, че въ настоящия, въ днесъ съществуващия законъ съществува чл. чл. 38 и 39 — нѣма да ви ги привеждамъ, нѣма да ви ги чета сега текстуално, ние ще си ги спомните обаче. По чл. 38 задължаватъ се всички частни лица и дружества въ окръжнитъ градове, съ изключение на кооперативнитъ, научнитъ и пр., които иматъ печалби отъ войната — това бѣше мѣрилото за състоянието — да построятъ свои помъщения. Чл. 39 е аналогиченъ и се касае не само за дружествата, но и за други още категории. И забележете какъ се прилагаха тия членове. Като се разбира, че тѣзи, които сж задължени по чл. чл. 38 и 39 да построятъ, не ще могатъ да сторятъ това по разни причини, министърътъ излъче съ едно тълкувание или съ новъ законъ и каза: тѣзи, които иматъ задължение по чл. чл. 38 и 39 да построятъ, може да не построятъ, но тѣ сж длъжни да отидатъ въ новопостроени здания. И фактически отъ година и половина насамъ, откогато се прилагатъ чл. чл. 38 и 39, всички, които жилищнитъ органи намѣриха за състоятелни по тия два члена, съ специални процедури бидоха лишени отъ облагитъ на закона. И днесъ ние вече имаме прецедентъ за онова, каквото има още да се прецежда отъ гледна точка на ползуването отъ закона.

Ето защо, като съобразите туй, азъ предлагамъ следующата редакция на чл. 7: (Чете) „Наемнитъ договори за жилищата и дюкянскитъ помъщения се продължаватъ по право в полза на наемателитъ“. Това значи, че ако се касае за жилище, жилищнитъ органи обръщатъ чл. 2 и виждатъ въ полза на кои наематели се продължаватъ тия договори. Естествено за ония, които се ползуватъ отъ облагитъ на закона.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Като не е казано, не следва.

А. Господиновъ (с. д): Защо да не следва? Който нѣма право да се ползува отъ чл. 2, за него не само наемниятъ договоръ не се продължава, ами се изважда отъ помъщението.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Има противоречие.

А. Господиновъ (с. д.): Нѣма никакво противоречие. По чл. 2 той ще се извади. И дума не може да стане за автоматично продължение на срока на наемния договоръ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): По чл. 7 не трѣбва да се извади, като не е казано за кои наематели се касае.

А. Господиновъ (с. д.): Тѣкмо тѣй. Значи, азъ предлагамъ следующето: „Наемнитѣ договори за жилищата и дюкянскитѣ помѣщения се продължаватъ по право въ полза на наемателя“ — тукъ да спремъ. Защото другото става излишно.

Колкото се касае за онѣзи наематели на жилищни помѣщения, които сж богати, които нѣматъ право да се ползватъ отъ облатитѣ на закона, по отношение на тѣхъ наемнитѣ договори нѣма да се продължаватъ, защото тѣ чисто и просто се изваждатъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): По кой членъ?

А. Господиновъ (с. д.): По чл. 2.

Г. Данаиловъ (д. сг): Само за жилищата.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): А по чл. 7 не се изваждатъ. По чл. 7 се продължаватъ само сроковетѣ.

А. Господиновъ (с. д.): Значи чл. 2 илва самъ по себе си логически и юридически, като се тѣкува, че за тия наематели въпросътъ е разрешенъ.

Сега остава въпросътъ за богатитѣ наематели на дюкянски помѣщения. За тѣхъ азъ намислямъ, че нѣма нужда да уговаряме каквото и да е. Защо? Защото азъ току-що казахъ, че при действието на чл. чл. 38, 39 отъ действующия законъ, които се прилагатъ отъ 1½ година, венчко, което можеше да се прецени, се прецени и то си отиде. Сега фактическото положение както е, то е създадено следъ като се прилагаха респективнитѣ два члена толкова време. А, г. г. народни представители, съобразението да приемемъ и за дюкянскитѣ помѣщения действието на закона имаше единъ малко по-другъ мотивъ, а именно, да не се разрастне скъпотиата — това бѣше единиятъ мотивъ — и второ, да не станемъ причина много дребни стопани, занаятчии и т. п. да пропаднатъ. Отъ тая гледна точка, че се касае да не се показва скъпотиата, вѣрвамъ, ще се съгласите да приемете тази редакция, която току-що прочетохъ, безъ да се страхувате, че богати и състоятелни хора ще се ползватъ отъ облатитѣ на закона, тѣй като тѣ, по силата на приложението на поменатитѣ членове — що се касае до магазинитѣ — сж минали въ архивата.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стайновъ.

П. Стайновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ще искамъ да задамъ единъ въпросъ на г. докладчика за разъяснение. Законътъ е „за облекчение на жилищнитѣ нужди“; той не носи заглавие: „Законъ за облекчение жилищнитѣ и дюкянски нужди“. Смѣтамъ, че по-логична бѣше първата редакция на закона, като дюкянскитѣ помѣщения не се включваха въ закона, който е законъ за облекчение само на жилищнитѣ нужди, а не и на дюкянскитѣ. Но комисията е решила — макаръ да не виждамъ това отъ доклада — че трѣбва да влѣзатъ и дюкянитѣ. Азъ ще попитамъ г. докладчика, какво ще стане съ единъ кръчмаръ, който има кръчмарница: съгласно чл. 7 ще може ли да се ползува отъ облатитѣ на закона или не? Или ако една потребителна кооперация, която си е построила свой дюкянъ, се премѣсти въ него и първиятъ дюкянъ остане празенъ, ще може ли единъ кръчмаръ да се настани на мѣстото на тази потребителна кооперация и да се ползува отъ облатитѣ на закона? Искамъ г. докладчикътъ да даде тѣзи разъяснения, понеже не е много ясно. Ще излѣзе, че кръчмарътъ за жилищното помѣщение не се ползува отъ облекчение, а за кръчмарницата се ползува.

Т. Кулевъ (д. сг): Това ще каже съдията.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Силяновъ.

Х. Силяновъ (д. сг): Г. г. народни представители! Както показва самото заглавие на закона, действащъ

сега, съ него се цели да се даде подслонъ на българскитѣ граждани, които сж безъ покривъ. Социално-политически причини наложиха на държавата да се погрижи да нѣма български граждани, останали наоткрито тогава, когато тѣ могатъ да се настанятъ въ такива къщи, стопанитѣ на които разполагатъ съ повече стаи. Споредъ мене, като се вмѣкватъ въ закона и дюкянитѣ, прибѣгва се до една инициатива, до една постѣпка, безъ да сж направени никакви проучвания, безъ да разполагаме предварително съ необходимитѣ данни, за да разрешимъ тази проблема правилно.

Преди венчко, г-да, ако отидете въ центъра на града, въ най-търговската частъ на града, ще констатирате, че невитѣ дюкяни — особено въ най-търговската улица „Леге“ — сж несравнено повече отъ старитѣ. Докато порано на тази улица имаше 40—50 дюкяни, сега има 5—6—7 базара, които заедно иматъ много повече дюкяни, отколкото е имало порано. После, отъ къде накъде ние, като законодатели, ще се грижимъ да дадемъ евтнитѣ дюкяни на единъ дюкянджия, какъвто и да е той, когато той се съобразява при продажнитѣ цени съ скъпотиата и продава по-скъпо? Отъ къде на къде сме длѣжни да се грижимъ за обушаря и защо да го настаняваме въ дюкянъ съ нормиранъ наемъ, когато той едно време е вземалъ 8 или 10 гроша за единъ подметки, а днесъ взема 120 л. Отде на къде ще се грижимъ да дадемъ магазинъ съ нормиранъ наемъ на единъ дрогеристъ, който вземаше за 1 кгр. одеколонъ 1 л., а сега взема 120 л.? Това не е абсолютна правда. Ние ще изпаднеме така въ едно смѣшно положение: единъ човѣкъ, единъ гражданинъ, който нѣма право да се ползува отъ облатитѣ на този законъ по отношение на жилищното му помѣщение, понеже го смѣтаме достатъчно състоятеленъ, ще се ползува отъ закона по отношение на своя дюкянъ — да го има съ нормиранъ наемъ.

Вънъ отъ това, поради липсата на предварително установени данни възъ основа на които да решимъ тази проблема — защото, както личи отъ рецитѣ на ораторитѣ, никой не е проучилъ въпроса и не разполага съ точна статистика за дюкянитѣ, а се говори, като се изхожда отъ други чувства, съображения и цели, защото се преследватъ чисто и просто ефекти — поради тази липса, казвамъ, ние ще изпаднеме по-нататъкъ, когато ще започнемъ да прилагаме закона, въ онѣзи неудобства, защото ни говори и моя колега г. Ванко Георгиевъ. Ето защо вземахъ думата да се изкаже противъ разширението на този законъ и за дюкянитѣ.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тодоръ Влайковъ.

Т. Влайковъ (д. сг): Това е единъ много сериозенъ въпросъ, не отъ формално гледище — азъ оставамъ него настрана — но по същество, защото азъ смѣтамъ, че съ вмѣкването на това ново положение днесъ, 5 години следъ войната, ние измѣтваме целта, която се преследва съ този законопроектъ сега, която се преследваше и тогава, когато се създаваше сега действующиятъ законъ и която трѣбва да се преследва и днесъ. Ние имаме предъ видъ една социална целъ, която се налага и която държавата не може да избегне и изостави, а именно: понеже жилищата въ известни мѣста сж ограничени, поради нарастването на населението и жилищата не достигатъ, трѣбва да направимъ едно стѣснение, за да дадемъ възможностъ да има жилищна за всички. При малкото жилища — повече се търси; ако оставимъ свободенъ пазара, наемитѣ ще се увеличатъ извънредно много. Обаче има една категория граждани, които не могатъ да увеличатъ своитѣ приходи произволно, вследствие на което налага се една двойна целъ: първо, онѣзи които сж настанени въ жилищна да не могатъ да бждатъ изхвърлени на улицата и второ, да не се поставятъ произволни наеми на квартиритѣ, на жилищата на известна категория граждани, които не могатъ да повдигатъ своитѣ приходи. Кои сж тѣ? Това сж държавнитѣ служачии и т. п. И отъ тукъ тритѣ социални цели на закона за жилищната нужда: чрезъ намѣсата на държавата да се увеличатъ квартиритѣ, като стане едно задължително стѣснение на наемодателни и наематели; второ, да се поставятъ подъ защита онѣзи наематели, които нѣматъ възможностъ да плащатъ повече — да не бждатъ изхвърлени на улицата и да не бждатъ заставени да плащатъ голѣми наеми — и най-сетне нормировка на наемитѣ. Това е социалната целъ на закона. При тази социална целъ се има предъ видъ, че една категория граждани не може да се приспособи

към нуждите и условията на живота. Не е въпрос за богати или бедни граждани. Защото един чиновник, който получава 4.000 или 5.000 л. месечно не може да се караче, че е беден, но той е във такова положение, че освен тѣзи 4.000 л., които получава, повече не може да получи — ограничена е възможността му да може да повдигне своите приходи — когато търговецът, или който и да е друг не въ същото положение, при поскъпване на живота, увеличава ценността на своя труд, увеличава печалбата и т. н. И социалната цел на закона е там: да дадем едно покровителство не непременно на категорията бедни и да отречем богатите, а да дадем покровителство на една категория хора, които не могат да се приспособят към извънредните нужди на живота, защото сж поставени въ зависимост от държавата или общината, които нѣмат възможност да им дадат онова, което им се пада. Е добре, всичко това е ясно, разбрано, разумно и оправдано. Оправдана е следователно тази социална цел.

Но сега като помѣтваме и дюкяните, нѣкакво социална цел ли преследваме? Вѣрно е, че тѣзи, които държат дюкяни, могат да бъдат и бедни и богати, могат да бъдат несъмнено различни категории: много богати, по-богати, както има и бедни дюкянджии — бакалии, занаятчии и т. н. Но питамъ: ако нѣмахме това положение след войната, или ако бѣхме поставени при такива условия, че нашата валута да отговаря на нормалните условия на живота и при това да нѣмаше ограничение въ дюкянските помѣщения, а ги имаше достатъчно, за да се задоволят всички, ако, казвамъ, нѣмахме тия условия, които сж създадени от войната, съ извънредното поскъпване на живота, щѣхме ли да отидемъ да търсимъ бедни и богати дюкянджии, и щѣхме ли да даваме на бедните привилегии? Преди войната правѣхме ли това — да се създават особени привилегии, особени преимущества за бедните? Не. Е добре, днесъ нужда от социално подпомагане иматъ онѣзи категории — независимо бедни или богати — които не могат да се приспособят към условията на живота. Дюкянджии — всички, и бедни и богати — се приспособяват. Кой може да отрече това нѣщо? Азъ имамъ предъ видъ занаятчиите, на които трѣбва да помагаме и трѣбва да имъ помагаме не заради това, защото сж една широка маса и защото изявяватъ едни или други политически искания, а по разумъ и по чувство на социална правда ние трѣбва да имъ помагаме. Е добре, но занаятчиите не сж ли се приспособили към условията на живота днесъ? Трѣбва да се признае, че въ последно време въ София се построиха твърде много нови дюкянски помѣщения и въ тѣзи нови помѣщения сж влѣзли и бедни и богати. Въ тѣхъ не сж отишли само богатите; тамъ ще видите и банки, и бакалии, и бозаджии и бръснари, и шивачи. Ето напр. на ул. „Графъ Игнатиевъ“ има бръснаръ въ новото здание на Учителската взаимопомагателна каса и другъ бръснаръ въ едно старо здание; идемъ при първия, взема ти 15 л., идемъ при втория и той ти взема 15 л. Ако не направимъ тази отстъпка, ако не запазимъ старите наеми, или въобще по-малките наеми, ще поскъпимъ ли живота? Разбирамъ да поскъпимъ живота, ако тѣзи които сж въ стари помѣщения и които плащатъ единъ привилегированъ наемъ, продаватъ по-евтино. Къде виждаме това нѣщо? И най-после да вземемъ въ София това, което е най-важно за човѣка — това сж хранителните продукти, това сж месото, зарзавата, овощията и т. н.; какъ се продаватъ? Е добре, преди всичко самата община, като дава магазините въ халите на публиченъ тръгъ, създава изключителни условия за скъпотия, защото и дюкянджии, които държатъ частни дюкяни и плащатъ стари наеми, продаватъ хранителните продукти на същите цени, както и въ халите, където хората плащатъ високи наеми. Виждали ли сте вне нѣкъде да продаватъ месото по евтино, отколкото на халите? Имате две месопродавници: едната въ старо здание, другата въ ново; и едната и другата продаватъ месото на еднаква цена.

Тѣй шото, понеже тѣзи, които държатъ дюкяни, иматъ възможност и проявяватъ тази възможност да изравняватъ цените на продуктите, които продаватъ, или цената на труда си, които влагатъ въ дадена работилница, за да изработятъ единъ или другъ продуктъ, къмъ новите условия; понеже, отъ друга страна, се вижда, че и тѣзи, които сж принудени или на които се е наложило да влѣзатъ въ нови помѣщения, продаватъ едни и същи продукти по цената, по която ги продаватъ онѣзи, които сж въ стари помѣщения — затова, споредъ менъ, не се чувствува никаква нужда да се протезиратъ едните, тѣй като нѣма никаква разлика между тѣхъ, тѣй като и ед-

ните и другите еднакво сж се приспособили къмъ условията.

Но какво ще излѣзе, когато имаме единъ продавач на каквото и да е или единъ дюкянджии, който е въ ново помѣщение, и другъ, който е въ старо помѣщение, когато първиятъ плаща по-голямъ наемъ, а вториятъ, въ старото помѣщение, плаща по-малъкъ наемъ, и когато и двамата дюкянджии продаватъ на еднаква цена? Ще излѣзе, че единиятъ печели това, което му се пада нормално да печели, а другиятъ, освенъ това, печели и онова, което се откъсра, което се отрѣзва отъ правото, което има притежателятъ на дюкяна да получи при свободенъ наемъ. Първиятъ плаща 2—3 хиляди лева за единъ дюкянъ, а вториятъ, който се ползува отъ привилегията на старите наеми, плаща 1.000 или даже 500 л., и несъмнено той печели повече, защото това, което спестява надъ 500-тѣ лева въ сравнение съ наема на другия дюкянджии, го взема отъ този, който му дава дюкяна. Понеже така е същността на работата, азъ не виждамъ тукъ къде е социалната цел. Тукъ нѣма нито социалната цел, да се покровителствуватъ хората, които иматъ нужда, защото не могат да се приспособятъ къмъ условията на живота, нито другата социална цел — да не поскъпнатъ предметите. Не. Въ София половината дюкяни сж нови и предметите се продаватъ по еднакви цени и въ едните, и въ другите дюкяни.

Отъ друга страна — това изтъгна единъ отъ приятелите, не помня името му — ще се създаде единъ невъзможенъ хаосъ, ако донуснемъ това положение, защото ще трѣбва да се освободятъ отъ действието на този законъ най-малко половината, а нѣкои смѣтатъ и три четвърти отъ дюкяните. Е добре, какво ще стане съ така освободените дюкяни? Ще се махнатъ досегашните наематели на тѣзи дюкяни и по силата на този законъ ще се турятъ само такива, които се ползватъ отъ облагите на този законъ. Тѣ сж малко. Тогава значи едни отъ притежателяте на една и съща категория дюкяни ще се ползватъ съ привилегията или съ възможността, да получаватъ свободенъ наемъ, а други старъ наемъ — единъ невъзможенъ, невъобразимъ хаосъ. Това се прибавя като плюс къмъ онова, което е същността и която не трѣбва да изпускаме изъ предъ видъ — че нѣма социално оправдание покровителството на дюкяните.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Много вече говориха по този въпросъ — повече отъ десетъ души. Предлага се прекращение на дебатите.

С. Костурковъ (д. ср): Кой? Кой е взелъ думата, за да предлага?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣма нужда да се взема думата за прекращение на дебатите.

Нѣкой отъ сговористите: Азъ поискахъ думата. Ще направя това предложение, обаче следъ като кажа своята дума.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате думата тогава.

Има думата народниятъ представителъ г. Георги Чернооковъ.

Г. Чернооковъ (с. д): Г. г. народни представители! Много накратко и много спокойно. Нѣма да повтарямъ. Искамъ да ви обърна вниманието на една особена страна, на която досега не видѣхъ да се спре вашето внимание. Уважавамъ и ми прави силно впечатление мнението на лѣвата дѣсница, така да я наречемъ, че тя е съгласна,...

Т. Влайковъ (д. ср): Тукъ нѣма лѣвица и дѣсница, а има разбиране на работата. Що за демагогия!

Г. Чернооковъ (с. д): Добре, нѣма лѣвица, нѣма дѣсница. Шомъ се сткава г. Влайковъ отъ това прозвище, азъ също така съмъ съгласенъ да оттегля думите си и ще кажа, че е дѣсна дѣсница.

Т. Влайковъ (д. ср): Реакционерни сте вие!

Г. Чернооковъ (с. д): Не се дразнете, г. Влайковъ. — Искамъ да обърна вашето внимание на една друга страна. Прави ми впечатление, че по единъ членъ на законопроекта се повдигатъ голѣми принципиални въпроси, а по тѣзи принципиални въпроси не сме дебатирали. Тѣх-

ного място е на първо четене; нѣма защо сега по дедукция да изхождаме отъ голѣмитѣ принципи, за да дойдемъ до едно практическо положение, което го ни конкретна задача. Кривъ бѣше и г. Каранджуловъ, който съ помощта на принципитѣ на парламентаризма иска да изключимъ отъ разискване този въпросъ, защото предшествуващия членъ, за хигиеничнитѣ помѣщения, ние мълкомъ го ми-нахме и го гласувахме и нито председателството, нито г. Каранджуловъ повдигнаха въпроса за парламентарния редъ.

И. Каранджуловъ (д. сг): Мълкомъ е било.

Г. Чернооковъ (с. д): Повдигнаха се съ този членъ въпроси, безъ да бъдатъ разисквани, г. Каранджуловъ, безъ да влизатъ въ законопроекта. Прави впечатление, че тукъ — не искамъ да кажа лоша дума — като че сме пристрастени къмъ една мисль. Въ сѣщностъ има два възгледа. Едни искатъ колкото се може по-скоро да ликвидираме съ този законъ, а други — да продължава. Бързамъ единъ отъ тѣзи, които искатъ да продължава. Бързамъ да ви кажа: този законъ е несправедливъ. Азъ съмъ напълно съгласенъ, че катехизисътъ, който ни предложи г. Каранджуловъ — който наричамъ катехизисъ на домопритежателитѣ — има истинска справедливостъ, но азъ бихъ желалъ сѣщиятъ този катехизисъ да го приложимъ и за чиновницитѣ, и за пензионеритѣ — и тѣ споредъ валутата да получаватъ заплатата или пенсията си. Но тамъ дохождаме до невъзможността на държавата да поеме всичкитѣ грижи на общежитието и да разпредѣля благата съобразно съ правата и задълженията на всички по равно. Това е невъзможно. Ние живѣемъ въ единъ кризисъ стопански, кризисъ финансовъ, кризисъ жилищенъ. Цѣлиятъ въпросъ, г. г. народни представители, е този: мислите ли, че следъ като гласувате този законъ, който има срокъ една година и единъ месецъ, тѣй, както го предлага нашиятъ другаръ Асенъ Господиновъ, ще бъде по-добре за спокойствието на страната, за реда, за справедливостта, или пъкъ мислите, че като го гласувате тѣй, както г. Каранджуловъ го предлага, или както г. Тодоръ Влайковъ го предлага, ще облекчите нѣкаква жилищна криза, или изобщо ще внесете повече справедливостъ въ днешнитѣ обществени отношения?

Г. г. народни представители! Искамъ едно да ви кажа: недейте изхожда съ голѣми отвлѣчени принципи, за да дойдете по логиченъ пътъ до практически задачи. Това е най-голѣмата грѣшка, това е основната ни грѣшка на насъ, *soi-disants* ученици. По-добре съ здравъ разумъ и безъ *partie-pris* да разрешимъ въпроса. Правъ е г. Силянковъ, който казва, че нѣмаме статистически данни, че не сме изучавали въпроса и говоримъ за ефектъ. Но той самъ стана, и ни гости съ своитѣ статистически данни, направи единъ разуменъ ефектъ, когато искаше да обвини насъ, че ние искаме да правимъ такъвъ голъ ефектъ. Но понеже нѣмаме статистически данни, пътятъ на логиката ще ни докара до убеждението . . .

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Часътъ е осемъ. Ще трѣбва да питамъ Събранието да продължимъ ли заседанието.

Министъръ И. Русевъ: Докато се свърши съ законопроекта.

Председателствуващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение отъ г. министра на вътрешнитѣ работи да продължимъ заседанието, докато се свърши съ законопроекта за облекчение на жилищнитѣ нужди. Които отъ васъ сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.
Продължавайте г. Чернооковъ.

Г. Чернооковъ (с. д): Казвамъ, по пътя на логиката, по пътя на онитисността, която имаме ние всички, и като домопритежатели, и като наематели, и като юристи, и като търговци ако щете, и като консоматори на търговски произведения, като вземемъ въ съвокупностъ всичкитѣ наши данни, събирали по този или онзи пътъ, ние и ние непремѣнно трѣбва да дойдемъ до това убеждение, че днесъ нѣма наемателъ, който криво или право да не се е споразумѣлъ съ своя намодавецъ, особено когато е дюкянджия. Ако е за жилищце, може да има актъ, но ако е за дюкянъ нѣма защо да има актъ.

Г. г. народни представители! Не се касае въпросътъ, наемателъ да даде на домопритежателъ една стойностъ за наема на помѣщението, а се касае, единъ дюкянджия да си гарантира своята клиентела събирана тамъ, на мѣ-

стого, съ 10—20—30 годишенъ депоношенъ трудъ и прилежностъ. И ние знаете, особено юриститѣ — а ние търговцитѣ още по-добре знаете отъ насъ — че когато трѣбва единъ дюкянджия, единъ търговецъ да измѣсти другъ търговецъ напр. отъ „Леге“, отъ старото му помѣщение, не само трѣбва да плати на домопритежателю по-голѣмъ наемъ, но трѣбва да плати нѣщо за вреди и загуби и на наемателя, за да се съгласи наемателътъ да излѣзе отъ помѣщението; трѣбва да плати една значителна сума за вреди и загуби на стария наемателъ, защото той му предава клиентелата си.

Сега, имате единъ законъ, който гарантира наемателя отъ свободната воля на притежателя на дюкянъ само за една година и единъ месецъ. Ние знаете ли въ какво положение ще изпаднатъ всички тия наематели които сж по „Леге“, по „Търговска“, които сж въ Пловдивъ по главната улица, които сж изъ второстепеннитѣ улици, които сж се зачепнали въ нѣкое къше на „Алабинска“ — нѣкоя бакалинца тамъ, или нѣкой македонецъ, който продава круши, ябълки, боза и пр.? Тамъ го знаятъ хората, тамъ отиватъ; нѣкакви си футболно дружество „Бенковски“ тамъ се събира и ако се премѣсти, цѣлата му клиентела пропада. Ние мислите ли, че този човѣкъ нѣма да помисли за онова, което ще стане следъ година и месецъ, за да се потъкми съ домопритежателю? Никога нѣма наемателъ така арогантно, съ защитата на закона, съ една буква писана отъ васъ, да си каже: „А, азъ съмъ осигуренъ и за утре не мисля“. Търговцитѣ продавачи, особено еснафитѣ, които искаме да защитимъ, тѣ не решаватъ така скептомто, така бързо, авантюристически, тѣзи въпроси и нѣматъ психологията на нашитѣ политикани.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): (Възразява нѣщо).

Г. Чернооковъ (с. д): Г. Колушевъ! Уважавамъ мнението Ви, моля Ви уважавайте и ние мосто, безъ да го сподѣляте, разбира се. — Ако днесъ, въ тоя моментъ, ние кажемъ: дюкянджии, ние сте вънъ отъ нашитѣ грижи; ние, собственицитѣ на дюкяни, имате право да ги извадите и да си изберете когото искате — какво ще стане? Ние много лекомислено отговаряте: „Нищо нѣма да стане“. Азъ ви казвамъ: онзи, който е собственикъ на дюкянъ, не поиска единъ произволенъ наемъ, който ще надскочи валутата на г. Каранджуловъ и фразуцката, защото, казахъ, за наемателя съществува опасността, че ще загуби клиентелата си.

П. Стайновъ (д. сг): И сега ще бъде тѣй.

Г. Чернооковъ (с. д): То е много просто, то е математически така. Азъ пледирамъ за продължение на закона, докато не настѣпи пълно омиротворяване. А то ще настѣпи, когато ние ще бъдете способни да гласувате единъ бюджетъ, съ който да удовлетворите и чиновници, и пензионери, и всички. Тогава вдигнете този законъ, а не както ви уйдисва — когато дойде въпросъ за наемъ на зданията, да искате плащане по валутата, а когато дойде въпросъ за наемъ на човѣка, на човѣшката сила, на труда, да казвате: „Нищо, то е конституционно да бъде той еквивалентъ“. Еснафитѣ съ труда си, съ грижитѣ си, създавъ си една клиентела, и тази клиентела ние ще я оставите à la merci на собственика на зданието. Ето какво ще направите днесъ, а вчеръ разправихте, че всички сме озвѣрени, разправихте, че вървимъ като че ли по окопи. Ние мислите, че най-голѣмата грижа е да се запази една абсолютна, стѣлбачна справедливостъ. Не! Най-голѣмата грижа е да се стигне до нуждата, която зѣе, която креци надъ всички онѣзи разсъждения на г. Влайкова, че цената на пазара не била нормална, че наемътъ на новия и на стария дюкянъ трѣбвало да бъде еднакъвъ. Ами г. г. народни представители, елементарно правило въ икономиката е, че на пазара ценитѣ сж еднакви; нѣма защо да се чудите както той се чуди: „Ами какъ може да бъде това, когато наемътъ на този дюкянъ е единъ, на онзи дюкянъ другъ“?

П. Стайновъ (д. сг): Ще се подравнятъ, както трудътъ е подравненъ.

Г. Чернооковъ (с. д): Ами това е, позволете ми — нѣма да го кажа на г. Влайковъ, но понеже ние правите апо-строфа, казвамъ го на Васъ — нееленостъ. Пазарната цена е винаги опредѣлена, но тя се опредѣля отъ конкуренцията. Въпросътъ е какви причини опредѣлятъ тази цена. Ние казвате: „Ами като нормираме наема на дюкяна, търговецътъ продава ли по-евтино?“ Азъ пъкъ ви казвамъ,

че ако не нормирате този наемъ, неговата цена ще се обуслови изключително отъ новия наемъ, който ще бъде изнудвачески.

П. Стайновъ (д. сг): (Възражава нѣщо)

Г. Чернооковъ (с. д): Стига бе, г. Стайновъ — мисля, че сте професоръ!

П. Стайновъ (д. сг): Добре де!

Г. Чернооковъ (с. д): Не ме апострофирайте! Моля!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Моля, г. Чернооковъ, свършете — нѣмате думата повече.

П. Стайновъ (д. сг): И Вие апострофирате, г. Чернооковъ.

Г. Чернооковъ (с. д): Азъ апострофирамъ други, не Васъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Казвамъ Ви, г. Чернооковъ, че нѣмате повече думата. Свършвайте вече, изтече Ви времето.

Г. Чернооковъ (с. д): Свършвамъ. — Цената, която е днесъ на пазара, е резултатна, равнодействующа, която се получава отъ новитѣ и старитѣ наеми и отъ всичкитѣ останали фактори — отъ голѣмия кредитъ, отъ неспокойствата, отъ метежитѣ, отъ стопанското разстройство, отъ вадутата, отъ международнитѣ договори и пр. и пр. Въ всѣка пора на нашия стопански организъмъ има проявление на скъпостия — недейте я обяснява само съ закона за жилищата нужда. Следователно, като имате единъ скъпъ, единъ изнудвачески наемъ — а той ще стане изнудвачески, щомъ като оставите собствениктъ на дюкяна да определя самъ наема и да бъде изхвърленъ онзи, който е придобилъ едва своя клиентела — отъ това вие нѣма да имате никакъвъ интересъ. Като ни обвинявате, че партизанствуваме, ние ви предупреждаваме: недейте ни позволява да говоримъ, когато защитаваме искрено дребнитѣ съществуваня!

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): И ние ги защитаваме.

Г. Чернооковъ (с. д): Защищавате ги и вие. — И затуй азъ настоявамъ да се приеме предложението на Асенъ Господиновъ, което е предложение и на комисията. Азъ настоявамъ тълкуването, което дава г. Кулевъ, да не го възприемате, защото то е въ колизия съ онази опасностъ, която се съдържа въ предложението на г. Ванко Георгиевъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Свърши Ви се времето, г. Чернооковъ.

Г. Чернооковъ (с. д): Свършвамъ. — Това е ясно, но вие не можете да си уясните работата. Единственото средство, за да нѣма онази недолгичността, е да възприемете предложението на Асенъ Господиновъ, . . .

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Казахте го сто пъти.

Г. Чернооковъ (с. д): Нищо не съмъ казалъ — Вие не внимавате. (Смѣхъ) — . . . защото жилищнитѣ комисии иматъ грижата да настаняватъ въ жилища, но за дюкянитѣ нѣматъ грижа. Просто автоматически наемнитѣ отношения — не договоритѣ, г. Данаиловъ — правоотношенията между наемателя и наемателя-дюкянджия се продължаватъ още една година и единъ месецъ, докато се потъкнатъ. Друга санкция нѣма зашто да има, защото тогава ще се дойде до по-голѣмъ произволъ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣмате повече думата.

Г. Чернооковъ (с. д): И ако направите това за една година, ще създадете повече ресурси на недобросъвестнитѣ чиновници въ жилищнитѣ комисии да ограбватъ дюкянджитѣ, ще създадете и по-голѣма пертурбация. Съветвамъ ви да приемете това, което предлага комисията.

Обаждатъ се отъ сгсвориститѣ: Да се прекратятъ дебатитѣ.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има предложение за прекращение на дебатитѣ. Който приематъ да се прекратятъ тѣзи безконечни дебати, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

И. Каранджуловъ (д. сг): Азъ искахъ да направя едно предложение.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Добре.

И. Каранджуловъ (д. сг): Моето предложение е въ смисълъ, че ако не се одобрятъ отъ Народното събрание моето по-раншно предложение, подкрѣпено отъ г. Влайковъ, въ смисълъ „магазинитѣ да се изключатъ“, тогава — щомъ се приеме, че и магазинитѣ ще бъдатъ засегнати отъ закона — къмъ чл. 7 ще искамъ да се вмѣгне постановлението, че той не се отнася за онѣзи дюкянджии, за които г. Асенъ Господиновъ говори, а именно онѣи, които не сж въ положение да плащатъ свободенъ наемъ.

Д-ръ Н. Колушевъ (д. сг): Какъ ще се установи това?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи.

Министъръ И. Русевъ: Г. г. народни представители! Мотивитѣ, по които дюкянитѣ се изключиха отъ законопроекта, вамъ сж известни. Вчера, обаче, вие уважихте мотивитѣ, които каза г. докладчикътъ, и включихте дюкянитѣ въ законопроекта. Поради туй азъ мисля, че щѣхме да бъдемъ последователни, ако смѣтахме за излишно да се връщаме пакъ къмъ въпроса да се включатъ или не сега магазинитѣ; ако сега пакъ ги изключимъ, нѣма да бъдемъ последователни на вчерашното си мнение; може да се допусне, че е възможно утре да ги включимъ пакъ въ законопроекта. Включването на дюкянитѣ въ законопроекта е ограничено. Жилищнитѣ органи не ще иматъ право нито да настаняватъ, нито да изваждатъ, освенъ да нормирватъ наема. При туй ограничено е и времето, презъ което жилищнитѣ органи ще се занимаватъ съ магазинитѣ.

Мотивитѣ, за да се включатъ сега и магазинитѣ, сж следующитѣ: ако дюкянитѣ не се включатъ, въ деня, когато този законъ ще вѣдѣе въ сила, могатъ да станатъ много печални случаи; познатата наша алчностъ може да стане причина на голѣми недоразумения между наематели и собственици. Вече има много наематели на дюкяни, които сж предупредени, че ще плащатъ такъвъ наемъ, който е положително непосомисъ за тѣхъ, или ще бъдатъ извадени. За да се избегнатъ тѣзи недоразумения, се включватъ и магазинитѣ и се дава срокъ, въ който да могатъ да се приспособятъ хората. Изхождайки отъ тази гледна точка, отъ това желание да се приспособятъ хората, мене ми се струва, че нѣма нужда толкова страстно да се спори, а да се приеме такава редакция, която да даде възможностъ на хората да се успокоятъ и да минемъ понататъкъ, защото така, както отиваме, не ще можемъ и за единъ месецъ да приемемъ законопроекта.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ще ми позволите въ две думи само да дамъ нова формула на чл. 7. Грѣшката е тамъ, че, следъ като се направи докладъ отъ комисията, взема се решение и впоследствие се направиха известни корекции и при тѣзи корекции е допусната грѣшка въ чл. 7. Вѣрно е, че има едно противоречие между чл. 7 и чл. 2 отъ сѣщия законпроектъ, защото, ако се приеме чл. 7 въ тази редакция ще се ползватъ отъ облагитѣ на закона онѣзи наематели на магазини, които сж бедни, а решението на комисията, г. г. народни представители, е да се запази статуквото за всички магазини, безъ изключение на материално положение. Това е единодушното решение на комисията; туй го подчертавамъ.

П. Стайновъ (д. сг): Единодушно ли е?

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Васъ Ви нѣмаше въ комисията, не знаете какво решение е взето и нѣмате право да говорите. Всички присѣтствувачи членове на комисията се съгласиха единодушно върху едно — че за всички магазини ще трѣбва да се запази положението за онзи срокъ, който е определенъ въ чл. 45 отъ закона. И азъ смѣтамъ, че на чл. 7 ще трѣбва да се даде тази формула: „Наемнитѣ договори за жилищата се продължа-

ватъ по право въ полза на наемателитѣ, съгласно чл. 2" — това е за жилищата — „а за дюкянскитѣ помѣщения договоритѣ се продължаватъ безъ изключение и независимо отъ материалното положение на наемателитѣ“.

Х. Манафовъ (д. сг): Това ли е решението на комисията?

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Да, това е решението на комисията буквално. Азъ ви моля да приемете тази формула, толкозъ повече като добавите мотивитѣ, които ви изложи г. министърътъ на вътрешнитѣ работи. Законътъ е ликвидационенъ и има сила до 1 септемврий 1925 г. Наемодавцитѣ нѣма да загубятъ много, но ако ние изхвърлимъ еснафитѣ, търговцитѣ, това сж хора, за които най-елементарната хуманностъ налага да ги оставимъ въ продължение на една година, докогато едни ще си построятъ наеми и по този начинъ да имъ дадемъ възможностъ да ликвидиратъ съ кризата, въ която сж поставени.

Предлагамъ тая формула на чл. 7: „Наемнитѣ договори за жилищата се продължаватъ по право въ полза на наемателитѣ, съгласно съ чл. 2, а за дюкянскитѣ помѣщения договоритѣ се продължаватъ безъ изключение и независимо отъ материалното положение на наемателитѣ“. Ето къде е разликата, г-да: за жилищни помѣщения ще се ползватъ отъ привилегитѣ на този законъ само беднитѣ, упоменати въ чл. 2, а за дюкянитѣ ще се ползватъ всички наематели. (Глъчка) Ето каква е моята мисль, г-да: по чл. 2 се ползватъ отъ жилищни помѣщения изброенитѣ наематели, като се изключватъ богатитѣ. Азъ не изключвамъ богатитѣ, които държатъ магазини, не правя това разграничение, всички се ползватъ.

П. Стайновъ (д. сг): Нищо не става.

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Защо да не става нищо?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г. г. народни представители! Ще гласуваме. Има направено предложение отъ г. Найденовъ . . .

Докладчикъ П. Найденовъ (д. сг): Това е решение на комисията.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има едно предложение отъ комисията и друго отъ г. Асенъ Господиновъ, . . .

А. Господиновъ (с. д): Азъ се присъединявамъ . . .

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Добре. — . . . обаче къмъ гласуване не мога да пристѣпя, понеже нѣма кворумъ. Затуй ще дамъ почивка половинъ часъ.

Подпредседателъ: **Д-ръ Б. ВАЗОВЪ**

Отъ лѣвицата: А-а-а!

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Има решение да се продължи заседанието.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг): Недейте прекъсва заседанието: следъ това не можете събра народнитѣ представители.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Нѣма кворумъ.

А. Господиновъ (с. д): (Възразява нѣшо)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: 73 души присѣтствуваме. Бронхъ ги. Звъня презъ всичкото време.

Х. Мирски (д. сг): Има само трима души въ бюфета.

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Г-да! Понеже сме решили да продължимъ заседанието докато се разгледа законопроектътъ, азъ мога да дамъ само една почивка да отидете да вечеряте и после да дойдете.

И. Симеоновъ (д. сг): Азъ правя предложение, понеже нѣма кворумъ, да се вдигне заседанието. (Глъчка)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Давамъ половинъ часъ почивка.

(Следъ отидна)

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Г. г. народни представители! Понеже нѣма законното число народни представители, гласуването на чл. 7 ще остане за утре и заседанието ще има сжкия дневенъ редъ. Ще продължатъ разискванията по законопроекта за облекчение жилищната нужда.

Моля ви отъ страна на председателството утре и за въ бъдаще да започваме заседанията въ 3 ч.; тогава може да се дава една малка почивка по срѣдата и да продължаваме до 9 ч., за да можемъ да свършимъ работата.

Н. Пждаревъ (д. сг): Това за отсъстващитѣ ли се отнася?

Председателстващъ д-ръ Б. Вазовъ: Казвамъ го и за присѣтстващитѣ.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 21 ч. 5 м.)

Секретарь: **ИВ. Г. ЛЪКАРСКИ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	Стр.	Стр.
Отпуски , разрешени на народнитѣ представители: Георги Т. Пѣевъ, Йорданъ Гроздановъ, Николай Савовъ, Борисъ Петровъ, Георги Поповъ, Тенчо Велиновъ, Иванъ Ангеловъ, Христо Славковъ, Тодоръ Панаѣотовъ, Станъ Ангеловъ и Димитъръ Табаковъ	2421	сжкия народенъ представител (Т. Страшимировъ) отъ нѣкой отъ министритѣ (Съобщение). 2421
Запитвания:		Случка . Изключване народния представител Тодоръ Страшимировъ за три заседания за обида къмъ министритѣ.
1. Отъ народния представител Георги Косовски до министъръ-председателя относително убийството на бившия народенъ представител Петко Петковъ (Съобщение)	2421	Предложения отъ министъръ-председателя А. Ц. Цанковъ идущия четвъртъкъ да се опредѣли день за отговоръ на интерпелациитѣ (Приемане) 2422
2. Отъ народния представител Тодоръ Страшимировъ до министъръ-председателя за сжщото и до заплашванията, които сж били отправяни до		Законопроекти:
		1. За санитарно-ветеринарната служба (Трето четене)
		2. За облекчение жилищнитѣ нужди (Второ четене—продължение докладването и разискване) 2424
		Дневенъ редъ за следующето заседание
		2441